

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اللهم صل على محمد وآل محمد وعجل فرجهم والعن عليهم اجمعين



روز شاد آسمان

سیدصادق میرشفیعی
با مقدمه استاد حبیب الله فرحزاد



|*|

فهرست مطالب

مقدمه	۷
سَدِّ الْاَبْوَاب.....	۱۱
نکات حدیث سَدِّ الْاَبْوَاب	۱۲
سایر مناسبت‌های نهم ذی الحجه	۱۴
روز عرفه	۱۴
ابلاغ آیات برائت در عید قربان	۱۵
حدیث ثقلین	۱۹
نکات حدیث ثقلین	۲۰
عید قربان	۲۳
تجلی نور خداوند بر حضرت موسی (ع)	۲۳
حضرت موسی (ع) و دریافت لوح‌های تورات	۲۴
سپردن امانت‌ها به حضرت علی (ع)	۲۷

۳۱.....	إعلان عمومی لقب امیرالمؤمنین برای علی علیه السلام
۳۳.....	افشای صحیفه ملعونه
۳۵.....	بخشش فدک
۳۷.....	مناسبت دیگر ۱۴ ذی الحجه
۳۷.....	شق القمر
۳۹.....	ولادت امام هادی علیه السلام
۳۹.....	اینک، چند فراز اعتقادی از زیارت جامعه
۴۳.....	نازل شدن آیه محبت
۴۴.....	نکات آیه محبت
۴۷.....	نازل شدن آیه تبلیغ
۴۹.....	شان نزول
۵۰.....	زوال دولت ننگین بنی امیه
۵۱.....	حماسه جاوید غدیر
۵۲.....	نکات روایت غدیر
۵۵.....	غدیر و اکمال دین
	بیعت گرفتن از مردم برای استمرار امامت از غدیر تا
۵۸.....	ظهور



۶۱	حدیث منزلت.....
۶۳	آداب مهم روز عید غدیر خم.....
۶۷	آمدن عذاب الهی بر منکر غدیر.....
۷۱	عید ادیان آسمانی.....
۷۳	آغاز حکومت ظاهری امیرالمومنین (ع).....
۷۳	نجات کشتی نوح (ع) و توجه به حدیث سفینه.....
۷۴	ازدواج نوریا نور.....
۷۵	ميلاد امام موسى بن جعفر (ع).....
۷۷	نازل شدن آیه اولی الامر.....
۷۸	نکات آیه اولوالامر؟.....
۸۱	واقعه هرقی و توطئه ترور پیامبر (ص).....
۸۳	نازل شدن آیه ولایت.....
۸۷	نازل شدن آیه میاهله.....
۹۱	حدیث کساء.....
۹۳	نازل شدن آیه تطهیر.....
۹۵	نازل شدن سوره «هل أتى».....
۹۹	پرسشنامه.....





|*|

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله الذي جعل تمام نعمته وكمال
 دينه بولاية مولانا اميرالمؤمنين وائمة
 المعصومين عليه السلام و صلى الله على محمد
 و اله الطاهرين واللعن على اعدائهم الى
 يوم الدين.

محضر شريف شما دوستان و همه ارادتمندان اهل
 بيت عليهم السلام عرض سلام و ارادت داريم و از شما پراى بهره
 مندى از سفره با برکت ولايت دعوت مى كنيم سفره با برکتى
 كه متاعش توشه راه همه انبياء الهى بوده و عمرخويش را
 برسرآن صرف نموده اند چنانكه شب معراج، وقتى خاتم
 رسولان از آنان پرسيدند: «على ماذا بعثتم» براى چه مبعوث
 شده ايد؟ همه در جواب گفتند: «على شهادة ان لا اله الا الله
 و رسالتك و ولاية على بن ابي طالب عليه السلام» بر محور توحيد الهى و
 رسالت شما و ولايت على بن ابيطالب عليه السلام!

آری ایام سعادت فرجام غدیریہ (از ۱۵ تا ۲۵ ذی حجه) فرصتی طلایی است برای آنان که خود را در نسیم رحمت «رَحِمَ اللَّهُ مَنْ أَحْيَا آمِنُنَا» قرار میدهند، و لبیک گوی ندای آسمانی پیامبر اکرم ﷺ در خطبۀ غدیریہ هستند که فرمود: «قَلْبُيْتَلَعُ الْحَاضِرُ الْغَائِبُ وَالْوَالِدُ التَّوَلَّدُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ» حاضرین به غائبین و پدران به فرزندانشان تا قیامت پیام غدیر را برسانند!

و دست تقدیر الهی در گلستان پر طراوت ماه ذی الحجه چه زیبا گلهای ولایت را به ردیف و نظم چیده است و چه خوش منظری فراوری حق جویان فراهم ساخته! چرا که این ایام برای سرور عالمیان و پیشوای متقیان حضرت علیؑ ایام دریافت مدالهای افتخاری است که یکی پس از دیگری از طرف خدای متعال برای او آمده است! از سدّ الابواب گرفته تا حدیث ثقلین، خاتم بخشی، آیه تطهیر، آیه ولایت، آیه مباهله و سورۀ هل آتی که هریک از اینها جزء بزرگترین استدلالهای شیعه در اثبات حقانیت

مولی علیؑ و اهل بیت ﷺ می باشند!

پس بیائیم هریک به قدر توان در این ۱۵ روز شاد آسمانی دست گروهی را گرفته و در گلشن معارف آل الله ﷺ سیر دهیم و کویر تشنه دلهايشان را به زلال ولایت سیراب سازیم و با برپایی مجالس جشن و معزّی این مناسبت ها و شرح و بیان این آیات در منابر و برگزاری شب شعر و مسابقات و براه انداختن کاروان های ولایت و اطعام در روز و شب غدیر و با



استفاده از فرصت‌های مختلف تبلیغی در فضاهای مجازی و حقیقی در دفاع از صاحبان غدیر سهیم شویم.

آری هر که هر چه در توان دارد به یاری صاحب غدیر، پیاخیزد تا دعای سید المرسلین صلی الله علیه و آله شامل حال او گردد که به درگاه خداوند عرضه داشت «اللهم انصر من نصره واخذل من خذله» البته که دعای آن عزیز به درگاه خداوند مقبول و مستجاب است. این اثر به منظور معرفی مناسبت‌های ایام غدیریه توسط صدیق ارجمند جناب حجة الإسلام و المسلمین استاد سید صادق میرشفیعی بطور مختصر و مفید و دقیق نگاشته شده است.

امید است با مطالعه و نشر هر چه بیشتر این کتاب و آشنائی با مناسبت‌های ولائی زمینه و انگیزه خدمت بیشتر در آستان مقدس امیرالمؤمنین علیه السلام و بهره‌مندی از این ایام خجسته برای همه ما فراهم شود.

اللهم وفقنا لما تحب وترضى

حبیب الله فرحزاد

قم المقدسة





سنة الاحیاء

یکی از وقایعی که به صورت قطعی و متواتر توسط علماء شیعه و سنی نقل شده است^۱، ماجرای «سنة الاحیاء» است. مرحوم علامه مجلسی وقوع آن را در نهم ذی الحجة دانسته است.

در زمان رسول خدا ﷺ وقتی که مسجد النبی ساخته شد، عده‌ای از اصحاب و بنی هاشم خانه‌های خود را به گونه‌ای قرار دادند که یکی از درهای آن به داخل مسجد باز می‌شد تا بتوانند سریع‌تر به مسجد وارد شوند اما گاهی افراد بدون طهارت وارد مسجد می‌شدند و این دور از ادب بود. روز نهم ذی الحجة بود که پیامبر اکرم ﷺ امر فرمودند: همه اصحاب در خانه‌های خود را به سمت مسجد ببندند و دیوار بکشند، غیر از در خانه خودش و در خانه حضرت علی علیه السلام که اجازه دادند باز بماند. (سنة و هذه الابواب آلا باب علی)^۲ عباس عموی پیامبر و دیگران نزد پیامبر ﷺ آمده و گفتند: ای رسول خدا، چرا علی علیه السلام را به مسجد وارد کرده و

۱. مستند احمد حنبل؛ ج ۱، ص ۲۸۵.

۲. مستدرک حاکم نیشابوری؛ ج ۳، ص ۱۳۵.

ما را خارج نمودید؟!؟

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: این کار به امر خدا بوده و باید همه تسلیم امر خدا باشید. این جبرئیل است که از طرف خدا به من امر کرده علی را در مسجد ساکن کنم و شما را خارج نمایم! (قال التبی ﷺ: «فَأَنی أَمَرْتُ بِسَدِّ هَذِهِ الْبُوابِ غَيْرِیَاتِ عَلِیٍّ... وَاللَّهِ مَا سَدَدْتُ شَیْئًا وَلَا فَتَحْتُهُ وَلَکِن أَمَرْتُ بِشَیْءٍ فَاتَّعِثُهُ».) پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: من (از سوی خدا) امر شدم به بستن این درها، غیر از در خانه علی ﷺ... به خدا قسم من (به رأی خودم) نه دری را بسته‌ام و نه دری را گشوده‌ام بلکه به کاری امر شدم و از آن پیروی کردم.

بعضی از اصحاب تقاضا کردند که حتی روزه‌ای از منزلشان به سمت مسجد باز بگذارند. پیامبر اکرم ﷺ اجازه ندادند و فرمودند: خدای متعال اجازه چنین کاری را به من نداده است!

این شهر آشوب این خبر را از حدود سی نفر از اصحاب نقل کرده است.

نکات حدیث سدّ الابواب

۱- در این ماجرا خداوند بین پیامبر اکرم ﷺ و حضرت امیر المؤمنین علی ﷺ و ذریه‌اش تفاوتی قائل نشده است. آنان مانند خود پیامبر ﷺ حق دارند در هر شرایطی وارد مسجد بشوند و درب خانه آنان رو به مسجد باز باشد.

۱. همان.



۲- پیامبر اکرم فرمودند: **إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَمَرَهُمْ بِسَدِّ الْأَبْوَابِ** وَاَسْتَثْنَى مِنْهُمْ رَسُولَهُ وَأَنْتُمْ نَفْسُ رَسُولِ اللَّهِ یعنی مسأما خدای متعال این مردم را فرمان داد تا درب های خانه هارا به سوی مسجد ببندند و از این حکم استثنا کرده رسولش را و شما (اهل بیت من) نفس و جان رسول خدا هستید و این حکم برای شما نیست^۱.

۳- پیامبر ﷺ در ادامه فرمودند: این ماجرا شبیه ماجرای حضرت موسی و هارون ﷺ است که موسی ﷺ مأمور شد مسجدی بسازد که هیچ کس جز هارون ﷺ و ذریه اش در آن بیتوته نکنند^۲.

۴- خداوند به روشنی نشان داد که اهل بیت ﷺ با دیگران مقایسه نمی شوند. (لا یُقَاسُ بِأَیِّ مُحَمَّدٍ هَذِهِ الْأُمَّةُ احد) یعنی احدی از این امت با خاندان پیامبر مقایسه نمی شوند. این فضیلت دلیل بر شباهت تام پیامبر ﷺ و علی ﷺ است، و دلیل بر افضلیت آن حضرت نسبت به بقیه اصحاب است، و طهارت و عصمت ایشان را می رساند^۳.

۵- خدای متعال خواسته تمام درها بسته شوند و تنها این در باز بماند تا پیام دهد تنها دری که به سوی خدا و دین خدا برای امت قرار داده شده در خانه اهل بیت ﷺ است (یا ب)

۱. بخارا لأئوار: ج ۳۹، ص ۲۳.

۲. عصال: ج ۶، ص ۵۵۹.

۳. نهج البلاغه: خطبه ۲.

۴. مناقب ال ای علی: ج ۴.



اللّٰهُ الَّذِي مَنَعَهُ يُؤْتِي) یعنی این تنها در پست که به سوی خدا باز است و از این راه می‌شود به خدا و دین خدا راه یافت!

سایر مناسبت‌های نهم ذی الحجه

* معراج پیامبر خدا ﷺ

مرحوم مجلسی در بحار نقل کرده که معراج پیامبر خدا ﷺ در روز نهم ذی الحجه بوده * و پیامبر اکرم ﷺ فرمودند هر بار من به معراج مشرف شدم خدای متعال بیش از هر چیزی مرا به ولایت علی بن ابی طالب سفارش کرد و برای او سلام فرستاد.^۱

لازم به ذکر است امام صادق ﷺ فرمودند پیامبر اکرم ﷺ بیش از ۱۲۰ مرتبه به معراج مشرف شده‌اند و هر بار خدای متعال او را به ولایت علی بن ابی طالب ﷺ و پیشوایان دیگر سفارش فرموده بیش از آن که به واجبات سفارش کند.^۲

روز عرفه

روز عرفه از اعیاد مهم مسلمانان است که به فرموده امام سجاد ﷺ خداوند به این روز شرافت و کرامت و عظمت و برای بندگانش رحمت و عفو و عطا و تفضل فراوان قرار داده است.^۳



۱. زیارت جامعه کبیره: مفتوح.
۲. بحارالانوار: ج ۹۵، ص ۱۸۸.
۳. بصائرالدرجات: ج ۱، ص ۹۷.
۴. صحیفه سجادیه: دعای عرفه.



ابلاغ آیات برائت در عید قربان

یک سال پس از فتح مکه در ذی حجه سال نهم هجری آیات نخست سوره ی برائت نازل شد و مشرکین را بین دو امر مختیر کرد: یا اسلام بیاورند و یا این که از مکه و مراسم حج خارج شوند!

اَما این پیام توحیدی و بیانیته تطهیر شدن مکه از لوث وجود کفار و مشرکین را چه کسی ابلاغ کند؟

برخی پیشنهاد دادند ابوبکر برای رساندن این آیات به مکه مناسب است؛ چون در جنگ ها هیچ مشرکی از دست اوزخمی برنداشته و مشرکان مکه از او کینه ای ندارند!

رسول اکرم ﷺ ابوبکر را فراخواند و آیات اول سوره برائت را به او سپرد و فرمان داد تا به مکه برود و این آیات را برای شرکت کنندگان در مراسم حج قرائت کند.

اَما چیزی نگذشت که جبرئیل علیه السلام خدمت پیامبر اکرم ﷺ رسید و عرض کرد:

یا محمد! إِنَّهُ لَا يُؤْذِي غَنَكَ إِلَّا أَنْتَ أَوْ رَجُلٌ مِنْكَ؛ ای

محمد! کار (رسالت) تو را یا خودت باید انجام

بدهی و یا کسی که از تو باشد! (یعنی مانند خودت باشد). و پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: «لَا يَنْتَبِغِي لِأَخِي أَنْ يُبَلِّغَ هَذَا إِلَّا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِي» احدی سزاوار نیست که این آیات را ابلاغ کند مگر مردی از اهل خودم^۱!

بلافاصله رسول خدا ﷺ علی را برای ابلاغ آیات برائت به سوی مکه اعزام کرد. حضرت علی به امر پیامبر ﷺ در بین راه مکه آن آیات را از ابوبکر گرفت و در موسم حج شرکت کرد و با شجاعت و صلابت در میان مشرکین ایستاد و چندین بار و در روزهای متوالی آن آیات را با صدای بلند قرائت کرد. و ابوبکر از میان راه به مدینه بازگشت^۲. این جریان در روز دهم ماه ذی الحجه اتفاق افتاده است و امیرالمؤمنین ﷺ در روزهای ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ ذی الحجه نیز همان آیات سوره برائت که معنایش برائت و بی‌زاری خدا و رسول خدا از مشرکین بود را در جمع مشرکین و کفار و همه شرکت کنندگان در مراسم حج قرائت نمودند. حضرت علی در جریان ابلاغ آیات سوره برائت را چنین نقل فرمودند: هنگامی که به مکه آمدم تا آیات سوره برائت را بر مشرکین بخوانم، هیچ‌کس در مکه نبود، مگر آن‌که



۱. سنن ترمذی: ج ۲، ص ۱۸۳.

۲. خصال: ج ۴، ص ۱۲۸.

دوست داشت مرا تکه تکه کند و هر تکه ای از بدن مرا بر سر کوهی بگذارد! حتی اگر در این راه جان و مال و خاندانش را نابود سازد! (در چنین شرایط خطرناکی آیات را ابلاغ کردم) پس از آن که مأموریتم را انجام دادم، همگی با تهدید پاسخ مرا دادند و زن و مرد آنان به من اظهار دشمنی و کینه توزی می کردند، اما من با پایداری پاسخ آنان را دادم...

نکات این حدیث

۱- حضرت علی علیه السلام در تمام عمرش یک لحظه هم بت پرستی نکرده و مشرک نبوده بلکه موحد متولد شده است و با تمام مشرکین مخالفت و مبارزه کرده و اینک خدا و رسول خدا او را به حق انتخاب نمودند تا فریاد برائت از مشرکین را در مکه بلند کند، اما کسانی که سالهای زیادی خود مشرک و بت پرست بودند قهراً شایسته این کار نبودند!

۲- وانگهی علی علیه السلام بحکم آیه میاهله نفس و جان پیامبر است که می تواند کار او را به عهده گرفته به انجام برساند. چنانکه برای هجرت از مکه نیز پیامبر اکرم او را به جای خود قرار داد تا به همه وعده هایش وفا کند، امانت ها را برساند و اهل و عیال حضرت را به مدینه ببرد!

۳- حضرت علی علیه السلام بحکم آیه «فَن تَعْنِي قَلْبَهُ مَنِي» (هر کس از من پیروی کند از من است) چون پیرو واقعی پیامبر صلی الله علیه و آله است از اوست و می تواند کار آن حضرت را انجام دهد!



۴ - احمد بن حنبل نقل کرده کہ پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: «عَلِيٌّ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُ وَلَا يَخْذِي عَنِّي إِلَّا أَنَا أَوْ عَلِيٌّ» علی از من است و من از علی هستم و کسی از جانب من نمیتوان حق را اداء کند جز خردم، یا علی علیه السلام.^۱





حدیث ثقلین

پیامبر اکرم ﷺ مکرر در مکان‌ها و زمان‌های مختلف با بیان گوناگون، حدیث ثقلین را مطرح نمودند یکی از مهمترین آن‌ها در سفر حج و روز عید قربان و روز عید غدیر سال دهم هجرت یعنی سال حجة البلاغ است و بسیاری از اصحاب آن را نقل کرده‌اند.^۱

این حدیث شریف به اندازه‌ای راوی و سند دارد که به هیچ وجه قابل انکار نیست! همهٔ مسلمین این حدیث را بطور متواتر نقل کرده‌اند.

از جمله پیامبر اکرم ﷺ در "مسجد خیف" در ضمن خطبه‌ای حدیث ثقلین را مطرح فرمودند. و در سرزمین مِنا نیز این حدیث توسط آن حضرت تکرار شده است.

در یک سند متن حدیث این گونه است:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ، مَا إِنْ مَسَسَكُمُ بِهِمَا لَنْ تُفْلِحُوا أَبَدًا، كِتَابَ اللَّهِ وَعِتْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي؛ فَإِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّىٰ يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ (فَلَا تُفَرِّقُوهُمَا

۱. فضائل الصحابه: حدیث ۴۵.

فَتَهْلِكُوا؛ ای مردم من از بین شما خواهم رفت و برای شما دو گوه‌رگزان بها باقی خواهم گذاشت که اگر به آن دو چنگ بزنید و آن‌ها را رها نکنید، هرگز گمراه نخواهید شد، یکی قرآن و دیگری عترت من، یعنی اهل بیت من است. بدانید که آن دو، تا قیامت از هم جدا نخواهند شد تا در کنار حوض کوثر مرا ملاقات کنند (پس بر آن‌ها سبقت بگیرید که هلاک خواهید شد).^۱

نکات حدیث ثقلین

۱. همان‌گونه که تبعیت از قرآن واجب است، تمسک به اهل بیت علیهم‌السلام و تبعیت از آن بزرگواران واجب است.
۲. شعار «حَسْبُنَا كِتَابُ اللَّهِ» کتاب خدا ما را بس است!؛ خلاف سخن پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و سبب گمراهی می‌شود، چون که قرآن بدون اهل بیت علیهم‌السلام؛ قرآن منهای قرآن است و اهل بیت منهای قرآن در حقیقت اهل بیت منهای اهل بیت است.
۳. جدا شدن از اهل بیت علیهم‌السلام همان جدا شدن از قرآن و موجب ضلالت است، حتی اگر یک لحظه باشد، و تمسک به آن‌ها موجب هدایت است.
۴. تا زمانی که قرآن میان مردم هست، امام معصوم نیز در بین مردم هست، پس حدیث ثقلین دلالت روشنی بر وجود و حضور امام زمان عج در عصر حاضر دارد.

۱. بصائر الدرجات: ج ۱، ص ۴۱۳.



حدیث ثقلین | ۲۱۱

۵. همان‌گونه که قرآن از خطا و اشتباه و باطل مصون است و باید کاملاً از او تبعیت کرد، اهل بیت علیهم‌السلام هم معصوم‌اند و باید کاملاً از آن‌ها تبعیت کرد.

۶. حدیث ثقلین دلالت بر اعلی‌ت و افضلیت اهل بیت علیهم‌السلام نسبت به دیگران دارد زیرا آنان عدل قرآن می‌باشند.... و صدها نکته دیگر.





عید قربان

عید قربان از اعیاد مهم مسلمانان است در این روز حضرت ابراهیم علیه السلام مأمور به ذبح فرزندش حضرت اسماعیل شد او برای انجام امر خدا فرزندش را به قربانگاه برد و آماده ذبح او گردید اما هرچه کوشش کرد چاقو گلیی اسماعیل علیه السلام را نبرد، وحی آمد «قد صدقت الرؤیا» یعنی امتحانت را با موفقیت و سرافرازی انجام دادی؛ آنگاه خداوند گوسفندی را برای قربانی بجای اسماعیل فرستاد و اینچنین سنت حسته قربانی در عید قربان مقرر شد.

سالها بعد حضرت ابوطالب علیه السلام به شکرانه ولادت مولود کعبه (علی بن ابیطالب علیه السلام) در این روز تعداد زیادی گاو و گوسفند و شتر قربانی کرد و به مردم اعلان کرد که پس از طواف بیت الله برای خوردن ولیمه فرزندم علی علیه السلام حاضر شوید.^۱

تجلی نور خداوند بر حضرت موسی علیه السلام

عید قربان روزی است که حضرت موسی علیه السلام در آن روز

۱. امالی موسی، ص ۷۰۹ (هلما علی ولیمه ابی علی...).

به درخواست قومش از خدا خواست تا بر او تجلی کند
 «قَالَ رَبِّ اِنِّي اَنْظُرُ اِلَيْكَ قَالَ لَنْ تَرَانِي» یعنی پیرودارا اجازه
 بده ما تو را ببینیم خداوند فرمود تو هرگز مرا نخواهی دید
 به آن کوه نگاه کن اگر طاقت تجلی مرا داشت و باقی ماند
 تو هم خواهی توانست، پس کوه با تجلی نور خدا از بین
 رفت و حضرت موسی بی هوش شد و خداوند دوباره او را
 بیهوش آورده و حضرت موسی علیه السلام گفت «سُبْحَانَكَ ثُبْتُ اِلَيْكَ
 وَ اَنَا اَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ» یعنی خدایا تو پاک و منزهی و من از این
 درخواست عذر خواهی میکنم و به تو ایمان دارم.

حضرت موسی علیه السلام و دریافت لوح های تورات

حضرت موسی علیه السلام برادرش هارون را به جای خود
 نصب کرد و مدت سی شب به کوه طور رفت آنجا که
 وعده مناجات با خدا داشت پس از آن خدای متعال فرمود
 ده شب دیگر یمان وقتی وعده به پایان رسید یعنی روز دهم
 ذی الحجه؛ خداوند تابلوهایی برایش فرستاد که در آنها
 تورات نوشته شده بود حضرت موسی علیه السلام آن ها را بدست
 گرفته به نزد قومش آمد اما با کمال تعجب دید که آتش در
 غیاب او حضرت هارون را رها کرده و گوساله پرست و پیرو
 جادوگری به نام سامری شده اند.^۱
 و چقدر این قصه شباهت دارد به بی وفایی و عهدشکنی



۱. سوره اعراف: آیه ۱۲۳.

۲. سوره اعراف: آیه ۱۲۲.

عید قربان ۱۲۵۱

مردمی که پس از پیامبر خاتم ﷺ علی ﷺ را تنها گذاشته و دنبال دیگران رفتند؟! اتفاقاً حضرت علی ﷺ وقتی شمشیر بر سرش گرفتند و از او خواستند با دیگری بیعت کند رو کرد به جانب قبر پیامبر اکرم و گفت «یا بنی اُمّی اِنَّ الْقَوْمَ اِسْتَضَعُّونِی وَ کَاذِبُوْا بِقَتْلُوْنِی» یعنی ای پسر مادرم! (ای برادر) این مردم مرا تنها گذاشته اند و نزدیک است مرا بکشند! دقیقاً همان سختی که حضرت هارون ﷺ در جواب حضرت موسی ﷺ گفت آنگاه که از او پرسید چرا گذاشتی این ها گوساله پرست شوند!



۱. سوره اعراف: آیه ۱۵۰.

۲. الامامه والسیایه: ج ۱، ص ۱۹ الی ۲۰.



سپردن امانت‌ها به حضرت علی (ع)

هر یک از پیامبران الهی که وفات خود را نزدیک می‌دیدند، به فرمان خدا امانت‌های الهی را به وصی خود منتقل می‌نمودند و آن‌ها را تحویل حجت بعد از خود می‌داد. و این خود از علانم و نشانه‌های قطعی وصایت و خلافت کسی بود که امانت‌ها به او سپرده می‌شد. از طرف خدای متعال امر آمد: **إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى بِأَمْرِكَ أَنْ تُعْلِمَهُ جَمِيعَ مَا عَلَّمَكَ وَتَسْتَحْفِظَهُ جَمِيعَ مَا حَفَظَكَ وَاسْتَوْعَكَ فَإِنَّهُ الْأَمِينُ الْمُتَّقِنُ يَا مُحَمَّدُ إِنِّي أَخْتَرُكَ مِنْ عِبَادِي نَبِيًّا وَخَاتَمُهُ لَكَ وَصِيًّا...** یعنی خدای متعال فرمان داده تورا که به علی (ع) پیامبری همه آنچه را که خدا به تو آموخته است و بسیاری به او همه آنچه را خدا به تو سپرده است زیرا که او امانت دار و مورد اعتماد است. ای محمد! من از میان پندگام تورا به عنوان پیامبر انتخاب کردم و او را برای وصایت و جانشینی تو انتخاب نمودم.^۱

پیامبر اکرم (ص) نیز بعد از مراسم حج در آخرین روزی که

۱. بخارا لأئوار ج ۲۸، ص ۹۶.

در مکه بودند (۱۳ یا ۱۴ ذی الحجہ) به امر خدا تمام میراث پیامبران گذشته را به امیرالمؤمنین علیه السلام تحویل دادند. این میراث‌ها بعد از امیرالمؤمنین علیه السلام به امام حسن علیه السلام و سپس به امام حسین علیه السلام و امامان بعد از ایشان یکی پس از دیگری منتقل شد. و اکنون نزد امام زمان علیه السلام تعالیٰ فرجه الشریف است.

میراث پیامبران علیہم السلام مواردی مانند پیراهن حضرت یوسف علیه السلام، عصای حضرت موسی علیه السلام، انگشتر حضرت سلیمان علیه السلام، و... است، اما از همه مهم‌تر علوم و اسرار و حکمت‌هایی بود که از طرف خدای متعال به آنان داده شده بود. همچنین اسم اعظم و آثار و دانش پیامبران گذشته و چیزهایی که از محدوده عقل و دانش ما، خارج است! پیامبر خاتم صلی علیہ و آله و سلم در این ایام همه آنها را تحویل امیرالمؤمنین علی علیه السلام دادند!

انتخاب وصی و کسی که امانت‌های الهی و میراث انبیاء به او سپرده می‌شود، یعنی تجهیز و تعیین انبیاء و اوصیاء به دست پیامبران نیست، بلکه با وحی و اراده الهی و انتصاب خداوند است. بدین وسیله ادامه راه برای مردم روشن می‌شود و پیشوای بعدی خود را می‌شناسند. هر جای قرآن سخن از امام و خلیفه است، خدای متعال می‌فرماید: خودم قرار می‌دهم، خودم انتخاب می‌کنم! و پیامبر اکرم صلی علیہ و آله و سلم به امر خدا علم و حکمت الهی و امانت‌ها را تنها به امیر مؤمنان علیه السلام منتقل کرده‌اند و



شخص دیگری در آن زمان نمی‌تواند چنین ادعائی داشته باشد! و علی (ع) باب علم رسول خدا (ص) شد؛ چنان‌که فرمودند: «من شهر علمم وعلی در آن شهر است! هرکس می‌خواهد به علوم من دسترسی پیدا کند، باید از راه علی وارد شود.» او در آخرین لحظات عمر خویش علی (ع) را برای چندمین بار وصی خود قرار داده و لوازم شخصی خویش را نیز در حضور جمعی از مهاجر و انصار به آن حضرت تحویل داد و فرمود: آن‌ها را بگیر که بعد از این کسی با تو برای این چیزها نزاع نکند^۱ و مدتی در گوش علی (ع) نجوا کرد پس از آن علی (ع) فرمود: پیامبر اکرم (ص) هزار باب علم برایم گشود که از هر بابی هزار باب دیگر گشوده شد^۲.

این کار در فرصت‌های مختلف انجام شده و در مراسم حج و روزهای ۱۳ یا ۱۴ ذی الحجة به طور ویژه و برای انتقال میراث‌های ویژه و خاص انجام گرفته است!



۱. اصول کافی، ج ۳، ص ۶۰۵.

۲. علل الشرایع، ج ۱، ص ۱۶۸.

۳. اصول کافی، ج ۲، ص ۳۰.



اعلان عمومی لقب امیرالمؤمنین برای علی علیه السلام

سیزدهم ذی الحجة و آخرین روزی که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در شهر مکه از اعمال حج فارغ شده و عازم مدینه بودند، خداوند برای مؤمنین امیر و فرمانده کل معین کرد و جبرئیل علیه السلام نازل شد و به حضرت علی علیه السلام این گونه سلام کرد: «السلام علیک یا امیرالمؤمنین؛ سلام بر توای فرمانده تمام اهل ایمان!»^۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: این جبرئیل است که از سوی خداوند خیر و وفا کردن به آنچه به من وعده داده شده بود را برای من آورده است.

آن گاه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به اصحاب امر فرمودند که به حضرت علی علیه السلام با عنوان امیرالمؤمنین سلام کنند. سپس به صورت یک امر همگانی و تکلیف شرعی در مراسم حج سال دهم اعلام شد و مردم قبل از بیعت روز غدیر متوجه شدند که حضرت علی علیه السلام از طرف خداوند به عنوان امیرالمؤمنین و پیشوای اهل ایمان انتخاب شده است.

۱. مناقب آل ابوطالب، ج ۳، ص ۵۴.

نکات این حدیث

۱- این لقب از ویژگی های حضرت علی علیه السلام است. و حتی امامان معصوم علیهم السلام از این که کسی آن ها را امیرالمؤمنین خطاب کند نهی کرده و می فرمودند: «این لقب از طرف خدا و رسول خدا به حضرت علی علیه السلام اختصاص داده شده است.»

۲- اسم و لقب هایی که از طرف خدای متعال تعیین و انتخاب شده، از روی حکمت است؛ خداوند عادل و حکیم است و به همه جهان از اول خلقت تا آخر خلقت نظر کرده و بین همه بنندگان فقط حضرت علی علیه السلام را شایسته لقب امیرالمؤمنین یافته است.

۳- این امر الهی به تنهایی کفایت برای همه اهل ایمان که تا قیامت پیشوای بحق خود را بشناسند.

۴- امیرمؤمنان علیه السلام، امیرتمام بنندگان صالح از اولین و آخرین و جن و انس و ملک می باشد. و همه اهل ایمان به داشتن چنین فرمانروا و پیشوایی افتخار می کنند. و به ولایت و امارت و پیشوایی او اعتراف دارند و پیوسته در اذان و اقامه می گویند: «أَشْهَدُ أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيًّا وَنُؤِثُ اللَّهَ»

۵- پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وقتی مولود کعبه را در آغوش گرفت و او هم آیات اولیه سوره مؤمنون را تلاوت کرد پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: «أَنْتَ وَاللَّهُ أَمِيرُهُمْ قَيْرُهُمْ مِنْ غُلُومِكَ قِيمَتَارُونَ، وَأَنْتَ وَاللَّهُ ذَلِيلُهُمْ وَبِكَ يَهْتَدُونَ» یعنی به خدا قسم تویی امیرتمام اهل ایمان توان هارا با علومت رسیدگی و فرماندهی می کنی





بخش فدک

روز ۱۴ ذی الحجه سال هفتم هجری، پس از جنگ خیبر، سرزمین وسیع و سرسبز فدک تنها به وسیله پیامبر اکرم ﷺ و امیرالمؤمنین ﷺ فتح شد. و چون رزمندگان در فتح آن دخالت نداشتند، براساس آیه قرآن غنیمت ویژه به شمار می آمد و ملک شخص پیامبر ﷺ می شد. آنجا که می فرماید:

مَا أَقَامَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَى...؛ آنچه خدا (از اموال و زمین های آن آبادی ها به پیامبرش باز گرداند، به خدا و پیامبر و اهل بیت او اختصاص دارد!

پس از فتح خیبر خداوند به پیامبر اکرم ﷺ و وحی فرستاد و فرمود: «وَأَيُّهَا الْقُرْبَى حَقُّهُ»؛ حق نزدیکان را بده! پیامبر اکرم ﷺ سؤال کردند: ذی القربی کیست و حقش چیست ؟ جبرئیل از خداوند پرسید و جواب آورد که ذی

۱. سوره حشر: آیه ۶.

۲. سوره اسراء: آیه ۲۴؛ سوره روم: آیه ۳۸.

القربی فاطمه علیها السلام است وحقش فدک است، و باید فدک را به حضرت فاطمه علیها السلام تقدیم کنید!

از طرفی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله مهریه حضرت خدیجه علیها السلام را در ذمه خود می دیدند و با بخشیدن باغ فدک به حضرت زهرا علیها السلام، در حقیقت حق مادر و دختر را یکجا ادا نمودند. و برای این که بعداً از طرف مردم و دیگران بهانه گیری نشود، برای سرزمین فدک قباله ای دستور داد نوشتند و حضرت امیرالمؤمنین و حضرت امام حسن و امام حسین علیهم السلام و ام ایمن را به عنوان شاهد آن قرار داده و آن را به حضرت زهرا علیها السلام تحویل دادند. و برای این که مردم کاملاً متوجه شوند، مدیریت آن را به ایشان واگذار کردند.

حضرت زهرا علیها السلام نیز کارگران و نیروهای خود را در آن جا فعال کردند و هر ساله با درآمد آن علاوه بر زندگی خود به همسران رسول خدا صلی الله علیه و آله نیز رسیدگی می کردند و فقرای مدینه را هم از آن بهره مند می ساختند. این امر در بین مسلمین و خصوصاً اهل مدینه مسئله ای بسیار روشن، عادی و پذیرفته شده بود. اما حسودان برای این که میادای مردم به هوای برکات فدک به خانه حضرت زهرا علیها السلام روی بیاورند پس از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله با طرح یک حدیث جعلی و دروغ فدک را از دست آن حضرت گرفتند و به عنوان بیت المال به نفع خود مصادره کردند!!

خداوند متعال در این آیه حضرت زهرا علیها السلام را به عنوان ذوی القربای پیامبر صلی الله علیه و آله یاد کرده است و در آیه دیگر اجر



بخشش فک: ۳۷ |

رسالت را مودت و محبت و وزیدن به ایشان قرار داده است:

قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ؛ بگو:

«در ازی آن [رسالت] پاداشی از شما نمی خواهم،

مگر دوستی نسبت به نزدیکان من.»

پس اگر کسی به حضرت فاطمه علیها السلام و اهل بیت

پیامبر صلی الله علیه و آله محبت نکند، اجر رسالت را ادا نکرده است.

مناسبت دیگر ۱۴ ذی الحجه

شق القمر

امام صادق علیه السلام فرمودند: ۱۴ نفر از اصحاب عقبه در شب چهاردهم ذی الحجه جمع شدند و به رسول الله عرض کردند هر پیامبری معجزه‌ای دارد معجزه شما در این شب چیست؟ حضرت فرمودند چه میخواهید، عرض کردند ماه را دو نیم کن! جبریل نازل شد و عرضه داشت همه چیز را طاعت توست. «فَأَمَرَ الْقَمَرَ أَنْ يَنْقَطِعَ فَقَطَعَتَيْنِ...» حضرت امر کرد و ماه دو نیم شد و دوباره امر کردند بحال اول برگشت آنگاه پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و مؤمنان به ایشان به سجده افتادند.^۱ و خدا را بخاطر چنین لطفی که نشانه عظمت پیامبر است شکر کردند!



۱. سوره شوری: آیه ۲۳.

۲. تفسیر برهان: ج ۵، ص ۲۱۶.



ولادت امام هادی علیه السلام

شیخ مفید و شیخ طوسی و شیخ کلینی رحمۃ الله علیهم
هرسه میلاد امام هادی علیه السلام را در نیمه ی ماه ذی الحجه سال
۲۱۲ دانسته اند.

امام هادی علیه السلام با انشاء زیارت جامعه کبیره و زیارت
غدیریّه امیرالمؤمنین علی علیه السلام منشور اعتقادی شیعه را با
جامع ترین و فصیح ترین کلام بیان فرمودند.
زیارت جامعه کبیره با بیان حدود ۴۰۰ ویژگی و صفت
از صفات امامان معصوم علیهم السلام یک دوره امام شناسی، و در
زیارت غدیریّه با بیانی شیوا و با استناد بر حدود ۴۰ آیه
قرآنی یک دوره امیرالمؤمنین شناسی را مطرح نموده است.
در این دو زیارت، مهم ترین پایه های اعتقادی شیعه نسبت
به اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله مطرح شده است.

اینک، چند فواز اعتقادی از زیارت جامعه

در این زیارت آمده است که صلوات بر اهل بیت
پیامبر صلی الله علیه و آله و پذیرش ولایت آن ها باعث پاکی جان ها و
نیکویی فطرت می شود.

وَجَعَلَ صَلَواتَنَا عَلَيْكُمْ وَمَا خَصَّنَا بِهِ مِنْ وَلَایتِكُمْ
طیباً لِخَلْقِنَا وَظَهارةً لِانْفُسِنَا وَتَرْکِیةً لَنَا وَكَفارةً
لِلذُّنُونِ؛ و خداوند، درودهای ما پر شما و نیز ولایت
و یثقه شما بر ما را سبب پاکي سرشت و اصلاح
اخلاق و پاکیزگی جان و رشد و کمال ما و جبرانِ
گناهانمان قرار داده است.

در فراز دیگری مخالف اهل بیت و کافرو محارب با
آن‌ها را مشرک شمرده است:

مَنْ جَعَلَکُمْ کَافِرًا وَمَنْ حَارَبَکُمْ مُشْرِکًا؛ و هر کس
شما را انکار کند، کافر است و کسی که با شما
بجنگد، [در حقیقت،] به خدا شرک ورزیده
است.

در فراز دیگر اهل بیت علیهم السلام حق محض معرفی شده اند؛
چنان‌که می‌فرماید:

وَالْحَقُّ مَعَكُمْ وَفِیکُمْ وَ مِنْکُمْ وَ اِلَیکُمْ وَ اَنْتُمْ اَهْلُهُ وَ
مَعْدِنُهُ؛ و حق، با شما و در وجود شماست و از
شما، نشئت گرفته و به سوی شما، باز می‌گردد
و شما، اهل حق و معدن آن هستید!!

در فراز دیگر، روح و نور و طینت اهل بیت علیهم السلام را یکی
معرفی کرده است.

وَ اَنْ اَرْواحُکُمْ وَ نُورُکُمْ وَ طِینَتُکُمْ وَاحِدَةٌ؛ و بی‌گمان،
ارواحتان و نورتان و سرشت شما، یکی است.
خداوند به اهل بیت علیهم السلام مقامی عطا کرده که به احدی



ولادت امام هادی (ع) ۲۱۱

از اهل عالم نداده است و هیچ کس با آن ها قابل مقایسه نیست. در این مورد فرموده:

أَنَا كُمْ اللَّهُ مَا مَ يُؤْتِ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ؛ خدا، آنچه را به شما داده، به هیچ یک از جهانیان نداده است. و می فرماید: شرط پذیرش عبادات پذیرش ولایت اهل بیت (ع) است.

بِأَوَّلَائِكُمْ تُقْبَلُ الطَّاعَةُ الْمُفْتَرَضَةُ؛ به ولایت شما،

طاعت های واجبه، پذیرفته می شود.

وجود مبارک امام هادی (ع) با انشاء زیارت جامعه کبیره و زیارت غدیریه، متن جامع و کاملی از اعتقادات حقه شیعه را بیان فرمودند. در این زیارت ها اهل بیت (ع) به عنوان بندگان خاص الهی، دارای فضائل بیشماری هستند، به گونه ای که هر کس خدا را اراده کند، باید از راه اهل بیت پیامبر (ص) برود. و اگر بخواهد خدا را عبادت کند، شرطش ولایت ایشان است. و دوستی ایشان دوستی خدا و دشمنی ایشان دشمنی خداست.

و اما زیارت امیرالمؤمنین (ع) که در روز غدیر خوانده می شود، نیز انشاء حضرت امام هادی (ع) است و فضائل بسیار مهمی از آن حضرت را ذکر کرده است. لازم است که دوستان به آن مراجعه کنند.

اگر بتوانیم پیوسته به مقامات حضرات اهل بیت حتی در حد ترجمه زیارت جامعه توجه داشته باشیم قطعاً سعادت بزرگی نصیب ما شده است و همچنین



| ۴۲ | ماه ولایت (آشنایی با ایام غدیریہ)

اگر در حدّ ترجمه زیارت غدیریہ به مقامات و حقانیت
امیرالمؤمنین (علیه السلام) توجّح داشته باشیم از هجوم شبهات بی
اساس مخالفین در امان خواهیم بود و ولایت ایشان در قلب
ما تقویت می‌شود!





نازل شدن آیه محبت

پیامبر اکرم ﷺ در روز هفدهم ماه ذی الحیجة سال دهم هجری، هنگام بازگشت از مراسم حج، در وادی «قَدَید» به فاصله یک روز تا سرزمین غدیر، بعد از نماز ظهر، با صدای بلند این گونه دعا کردند:

اللَّهُمَّ حَبِّ لِعَلِيٍّ الْمُتَوَدِّةَ فِي صُدُورِ الْمُؤْمِنِينَ، وَالْهَيْبَةِ
وَالْعِظَمَةِ فِي صُدُورِ الْمُنَافِقِينَ؛ پروردگارا! برای
علی ﷺ در دل مؤمنان محبتی و در دل منافقان،
هیبت و عظمتی قرار ده!

بعد به حضرت علی ﷺ فرمودند: دعا کن. ایشان عرض کردند: چه دعایی کنم؟ فرمودند: بگو: خدایا برای من نزد خودت عهد و پیمانی، و در قلب مؤمنین برایم محبتی قرار ده! حضرت امیرالمؤمنین ﷺ هم سه مرتبه دعا کردند و فرمودند: خدایا، مودت مرا در قلوب مردان و زنان مؤمن ثابت بدار و پیامبر امین گفتند: آن گاه این آیه نازل شد:

«إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ اللَّهُ

۱. بخارالانوار، ج ۳۶، ص ۹۹، از تفسیر عیاشی.

الْمُؤْمِنُ يُؤَدِّهِ أَنْفَانِ كَمَا إِيمَانِ أَوْرَدَنَدِ وَ كَرْدَارِشَانِ
شایسته است، خدای رحمان به زودی محبتشان
را در دل‌ها قرار می‌دهد.^۱
و بدین‌گونه در اثر دعای پیامبر اکرم ﷺ و امیرالمؤمنین ﷺ
خداوند تگوبناً در دل مؤمنین محبت حضرت علی ﷺ را
قرار داد!

نکات آیه محبت

- ۱- محبت حضرت علی ﷺ در دل‌های مؤمنین امری الهی است، به همین خاطربه سادگی از بین نمی‌رود.
- ۲- دوست داشتن حضرت علی ﷺ و در کنار آن دوستی با دشمنان آن حضرت ممکن نیست؛ چون فرمودند:
لَنْ يُحِبَّنَا مَنْ يُحِبُّ مُبِغَضًا إِنَّ ذَلِكَ لَا يَجْتَمِعُ فِي قَلْبٍ وَاجِدٍ؛ هرگز ما را دوست نمی‌دارد کسی که دشمن ما را دوست داشته باشد، چنین چیزی در یک قلب جمع نخواهد شد.^۲
- ۳- در این آیه شریفه خداوند می‌فرماید: مودّت و محبت علی ﷺ را در قلب مؤمنین قرار داده‌ام. از طرفی آن حضرت را امیرمؤمنان معرفی کرده است. پس کسی که محبت آن حضرت را ندارد، از جمع مؤمنین بیرون است.
- ۴- پیامبر اکرم ﷺ محبت به حضرت علی ﷺ را

۱. سوره مريم: آیه ۹۶.

۲. امالی طوسی، ص ۱۴۸.



علامت طیب ولادت قرار دادند و فرمودند:

«يا عَليُّ، لا يُحِبُّكَ إِلَّا مَنْ طَابَتْ وِلادَتُهُ، وَلا يَبْغِضُكَ إِلَّا مَنْ خَبِنَتْ وِلادَتُهُ وَلا يُوَالِّكَ إِلَّا مُؤْمِنٌ وَلا يَعَادِيكَ إِلَّا كَافِرٌ»^۱ اعلیٰ، تو را دوست نمی دارد، مگر آن که تشبیس پاک باشد. «با تو کینه نورزد مگر آنکه نسیسش بلید باشد و با تو دوستی نکند مگر مؤمن و با تو دشمنی نکند مگر کافر!»^۱

۵- و این حدیث نبوی که فرمودند: «يا عَليُّ لا یحببک إلا مؤمن ولا یبغضک إلا منافق» یا علی تو را دوست ندارد مگر مؤمن و با تو کینه نورزد مگر منافق. «در تمام کتاب های مهم شیعه و سنی آمده است!»^۲

۶- در آیه شریفه ۷ سوره حجرات فرموده: «...وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبِيبُ إِلَيْكُمْ الْإِيمَانُ وَرَزَقَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ» یعنی خداوند ایمان را محبوب شما قرار داد و آن را در دل هایتان زینت بخشید و کفر و فسوق و عصیان را منقور شما ساخت.^۳ روایات زیادی می فرمایند مُراد از ایمان در این آیه شریفه اهیر المؤمنین علی علیه السلام است و مُراد از کفر فسوق و عصیان دشمنان آن حضرتند!



۱. کمال الدین، ج ۱، ص ۲۶۱.

۲. امالی شیخ مفید: ص ۳۰۸.

۳. تفسیر برهان: ذیل آیه شریفه ۷، سوره حجرات.



نازل شدن آیه تبلیغ

یکی از آیاتی که در مراسم حج سال دهم هجری برای انتصاب حضرت علی علیه السلام به امامت بر پیامبر صلی الله علیه و آله نازل شد «آیه تبلیغ» است.

آیه تبلیغ سه فراز مهم دارد که بنا بر آنچه که حضرت امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند: هر فرازی از آن در یک روز نازل شده است.

روز شانزدهم ذی الحجه این فراز نازل شد:
يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ؛ ای فرستاده خدا آنچه از سوی پروردگارت پرتو نازل شده به مردم برسان.

روز هفدهم ذی الحجه فراز بعد اضافه شد:
وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا يَكُفِّرْ رَسُولُكَ رِيسَالَتَهُ؛ و اگر نرسانی رسالت پروردگارت را نرسانده ای.

روز هجدهم ذی الحجه فراز بعدی نیز اضافه شد:
وَاللَّهُ يُعَذِّبُكَ مِنَ النَّاسِ؛ نگران مباش که خدا تو را از شریعی از مردم (شرور) حفظ می کند!
مطابق آماری که مورخین داده اند حداقل ۹۰ هزار و

حداکثر ۱۲ هزار نفر از مسلمانان، رسول خدا ﷺ را در آخرین حج همراهی نمودند. بعد از پایان مراسم حج، روز شانزدهم ذی الحجه سال دهم هجری، جبرئیل بر رسول خدا ﷺ نازل شد و عرض کرد: یا رسول الله! خداوند تبارک و تعالی سلام می‌رساند و می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ»؛ یعنی ای رسول ما، آنچه را که در مورد (علی ﷺ) به تو فرمان دادیم ابلاغ کن!

رسول خدا ﷺ به جبرئیل فرمودند: ای جبرئیل، این مردم تازه به دین اسلام گرویده‌اند و من بسم آن دارم که با اعلان عمومی جانشینی امیرالمؤمنین ﷺ مردم دچار تزلزل در ایمان شوند و فرمان مرا اطاعت نکنند.

جبرئیل بازگشت و در روز هفدهم مجدداً فرای دیگری از آیه تبلیغ را از جانب خداوند متعال قرائت کرد: «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا يَكُنْ لَكَ مِنَ الْوَعْدِ شَيْءٌ»؛ ای رسول، ما آنچه را که به تو فرمان دادیم ابلاغ کن که اگر چنین نکنی رسالت خدا را به سرانجام نرسانده‌ای.

رسول خدا ﷺ فرمودند: ای جبرئیل، من اصحاب خود را می‌شناسم و بسم آن دارم که با من به مخالفت برخیزند (و از دین خدا خارج شوند). جبرئیل بازگشت و در روز هجدهم ذی حجه که کاروان رسول خدا ﷺ به وادی غدیر خم رسیده بودند، خدمت پیامبر اکرم ﷺ رسیده و باقیمانده آیه تبلیغ را آورد و وعده الهی مبنی بر حفظ و نگهداری رسول خدا ﷺ و امیرالمؤمنین ﷺ و محافظت از دین اسلام را نازل نمود.



يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ
فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ.

هنگامی که رسول خدا ﷺ فراز آخر آیه تبلیغ را شنیدند، فرمان دادند همگان بایستند و جمع شوند آنگاه فرمودند: به خدا سوگند، از این مکان حرکت نخواهم کرد، مگر آن که مأموریت خدای خویش را انجام دهم...

شان نزول

مرحوم علامه امینی در کتاب شریف «الغدير» شان نزول آیه تبلیغ و آیات دیگر مربوط به غدیر را از کتابهای متعدد تفسیری اهل سنت نقل کرده است، و فرازهای مهمی از خطابه رسول خدا ﷺ که در روز غدیر ایراد فرمودند را از قول ۱۱۰ نفر از صحابه، و ۸۴ نفر از تابعین (افرادى که اصحاب پیامبر را دیده اند) و ۳۵۶ نفر از راویان مختلف تاریخ و حدیث در طول چهارده قرن بیان نموده که جای هیچ گونه شک و تردید در معنای این واقعه که همان جانشینی امیرالمؤمنین (علیه السلام) است باقی نمی گذارد.

علامه امینی می فرماید: سندها و راویان واقعه غدیر از حد شمارش بیرون است. همه مفسرین شیعه و تعداد زیادی از مفسرین اهل سنت شان نزول آیه تبلیغ را واقعه غدیر خم می دانند.

و چون پیامبر اکرم ﷺ در ضمن خطبه غدیرشان فرمودند:

«فَلْيُبَلِّغِ الْخَاصِرَ الْغَائِبِ وَالْوَالِدَ الْوَلَدَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ»

۱. بحار الأنوار ج ۳۷، ص ۱۶۵.



حاضران باید به غائبان و پدران به فرزندان نسل به نسل تا روز قیامت این مطلب را برسانند.»
تبلیغ پیام غدیر را بر همگان واجب کردند. و همه را موظف نمودند که پیام غدیر را برسانند.
وا از طرفی این واقعه دهها هزار راوی حاضر و شاهد در مجلس داشت دیدند و شنیدند و بازگو کردند!
در نتیجه راویان این واقعه بزرگ از حدّ شمارش بیرون است. و کتاب‌های زیادی فقط برای نقل اسناد این واقعه تألیف شده است!

مناسبت دیگر ۱۷ ذی الحجه

زوال دولت ننگین بنی امیه

در روز هفدهم ذی الحجه سال ۱۳۲ هجری قمری هزار ماه ظلم و ستم دولت بنی امیه با کشته شدن مروان به پایان رسید. در آیه شریفه آمده: «وَمَا جَعَلْنَا الزُّبَيَّا الَّتِي آتَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ» و آن رؤیائی که به تو نشان دادیم و نیز درخت لعنت شده در قرآن (بنی امیه و ستمگران) فقط برای آزمایش مردم بود؛ امام باقر (ع) در مورد این آیه فرمودند مراد بنی امیه هستند.^۱



۱. سوره اسراء: آیه ۶۰.

۲. تفسیر عیاشی: ج ۴، ص ۲۹۸.



حماسه جاوید غدیر

پس از اتمام اعمال و مناسک حج فرمان الهی برای نصب جانشین بر پیامبر اکرم ﷺ نازل می‌شود و جبرئیل پی در پی فرود می‌آید و رسول خدا ﷺ مأمور معرفی حضرت علی ﷺ به عنوان خلیفه بلا فصل و جانشین خود می‌شود. پیامبر اکرم ﷺ اعلام می‌دارد بجز معلولین و بیماران کسی در مگه نماند و مردم را در کنار برکه غدیر فرا می‌خوانند. سلمان و مقداد و ابوذر و عمار محیط را آماده می‌کنند. منبری آماده شده و پیامبر ﷺ پس از اقامه نماز خطبه مفصل غدیر را ایراد می‌فرمایند. که همه آن را علماء شیعه و بخش‌های مهمی از آن را کتاب‌های معتبر اهل سنت آورده‌اند؛ در این خطبه پیامبر اکرم ﷺ به آیات زیادی از قرآن که در شأن حضرت علی ﷺ و امامان بعد از او نازل شده تصریح می‌فرمایند! مطالب این خطبه مجموعه‌ای از امتیازات و ویژگی‌ها و شایستگی‌های اهل بیت ﷺ است که آن حضرت طی بیست و سه سال در فرصت‌های مختلف آن‌ها را بیان فرموده بودند و همه فرازهای این خطبه

ده ها سند در کتاب های شیعه و سنی دارند هرچند همه خطبه را یکجا نقل نکرده باشند^۱. این خطبه و ماجراهای قبل و بعد از آن را علامه امینی جزء خیرهای می داند که استاد و راویان و مدارکش قابل شمارش نیست! و صدها شاعر را نام می برد و سروده های آنان را عنوان می کند که کل این ماجرا را به صورت شعر و مثنوی زیبا در آورده اند! آنگاه پیامبر اکرم ﷺ در بین خطبه از مردم بر ولایت امیرالمؤمنین ﷺ اقرار می گیرند و سپس یک به یک پیشوایان از اهل بیت تا امام زمان ﷺ را معرفی می کنند و در مدت سه روز مردم را وادار می کند تا با حضرت علی ﷺ به عنوان امیرالمؤمنین بیعت کنند. حتی زنان، با گذاشتن دست خود در داخل طشت آبی که دست مبارک حضرت علی ﷺ هم در سوی دیگر آن قرار دارد بیعت می کنند. و به آن حضرت به عنوان امیرالمؤمنین سلام داده تبریک می گویند!

نکات روایت غدیر

پیامبر اکرم ﷺ در غدیر چهار مرتبه به چهار سمت با صدای بلند فرمودند: آیا من بر شما ولایت ندارم؟ آیا من صاحب اختیار شما نیستم؟ (اشاره به آیه شریفه: اَلَّذِي اَوَّلٰى بِالْمُؤْمِنِيْنَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ^۲) همگان گفتند: آری تو بر ما ولایت داری. آنگاه فرمودند:

۱. به کتاب نورالامیر مراجعه شود.

۲. سوره احزاب، آیه ۶.



مَنْ كُنْتُ مَوْلَاً فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَا؛ هرکس من از طرف خدا مولای او هستم، این علی مولای اوست. و چون پیامبر اکرم ﷺ مولای جن و انس و ملائکه هستند، امیرالمؤمنین ﷺ هم مولای همه هستند. در نتیجه پذیرش ولایت امیرالمؤمنین ﷺ پذیرش ولایت خداست. و خداوند در قرآن فرموده است:

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا لِمُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ؛ وقتی خدا و رسولش حکمی صادر کردند، دیگر هیچ مرد و زن با ایمانی اختیار ندارند که در آن مورد حکم دیگری انتخاب نمایند.^۱

بنابراین، وقتی خدا و رسولش، حضرت علی ﷺ را به عنوان ولی و خلیفه معین کرده‌اند، دیگر مردم در این زمینه اختیاری ندارند و اگر نپذیرند در گمراهی آشکار قرار گرفته‌اند. در سوره مائده در پایان آیات ۴۴ و ۴۵ و ۴۷ می‌فرماید: «وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ»^{۴۴} «وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ»^{۴۵} «وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ»^{۴۶} یعنی هرکس حکم نکند به آنچه خدا نازل فرموده، کافر است، ظالم است و فاسق!!

پیوسته در طول تاریخ امیرالمؤمنین و ائمه طاهرين ﷺ



۱. سوره احزاب: آیه ۳۶.

به حدیث و واقعه غدیر استناد می‌کردند و آن را شاهد بر حقایق خود می‌آوردند و وقتی از حضرت زهرا (ع) در مورد ولایت علی (ع) پرسیدند با تعجب فرمود: آیا غدیر خم را فراموش کرده اید؟ «وَأَعْجَبَا أَنْسَيْتُمْ يَوْمَ غَدِيرِ خُمٍ»^۱

در کتاب شریف الغدیر نشانه‌های زیادی از مجموعه این واقعه و سخنان پیامبر اکرم (ص) نقل فرموده که همگی دلالت این حدیث و واقعه را بر ولایت علی (ع) و امامان بعد از او را می‌رسانند. علامه امینی رحمه الله علیه با مطالعه ده هزار جلد کتاب از کتاب‌های شیعه و سنی، و نوشتن کتاب شریف الغدیر که نیمی از مجلدات آن هنوز چاپ نشده است، با استناد به آیات قرآن و روایات فراوان و شواهد تاریخی مورد اعتماد و صدها شاهد دیگر ثابت کرده‌اند که واقعه و حدیث غدیر به طور قطع و روشن بر امامت، وصایت، ولایت و خلافت بلا فصل علی (ع) و امامت امامان پس از او دلالت کامل دارد و جای هیچ عذر و بهانه‌ای برای احدی نیست! امیرالمؤمنین می‌فرماید: وَلَا غَلِبْتُ أَنْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ تَرَكَ يَوْمَ غَدِيرِ خُمٍ يُخَذُّ حُجَّةً وَلَا لِقَائِيلَ مَقَالًا... یعنی گمان ندارم که رسول خدا (ص) روز غدیر خم برای کسی حجتی باقی گذاشته باشد و یا برای گوینده‌ای جای سخنی...!

۱. عوالم، ج ۱، ص ۲۲۸.

۲. احتجاج طبرسی، ج ۱، ص ۷۴.



غدیر و اکمال دین

یکی دیگر از آیاتی که در جریان نصب امیرالمؤمنین علیه السلام به عنوان خلیفه بلا فصل رسول خدا صلی الله علیه و آله نازل شد، «آیه اکمال» است. در سوره مبارکه مائده آیه ۳ می‌فرماید:

«الْيَوْمَ نَبِّئُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَغْشَوهُمْ وَ
الْخَاشِعُونَ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ اَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ
نِعْمَتِي وَ رَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا؛ امروز کافران از
(شکستن) دین شما نا امید شده‌اند بنا براین، از
آنان مترسید و از من بترسید. امروز دینتان را برای
شما کامل، و نعمتم را برای شما تمام کردم، و

اسلام را برایتان دین پسندیده قرار دادم.
پس از موفقیت رسول خدا صلی الله علیه و آله در اعلان و نصب رسمی
ولایت و جانشینی امیرالمؤمنین علیه السلام و بیعت عمومی با
ایشان، آیه اکمال توسط جبرئیل نازل شد. در این هنگام بود
که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

الله اکبر! الله اکبر! عَلَى إِكْمَالِ الدِّينِ وَ إِنْشَاءِ النِّعْمَةِ وَ
رِضَى الرَّبِّ بِرِسَالَتِي وَ وَلاَئِهِ عَلَيَّ بِنِ ابْنِ طَالِبٍ يَغْدِي؛
خدا بزرگ‌تر از آن است که وصف شود. (همان

خدای بزرگی که دین خود را کامل ساخت و نعمت خویش را بر ما تمام کرد و به رسالت من و ولایت علی بن ابی طالب پس از من راضی و خشنود گردید. این آیه شریفه به اعتراف همه مقتدرین شیعه و جمع قابل توجهی از مقتدرین اهل سنت در واقعه غدیر خم نازل شده و پس از ابلاغ ولایت حضرت علی علیه السلام و یازده فرزندش توسط پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله اعلان گردید؛ طبیعی است که تنها با روشن شدن امر ولایت و امامت برای همیشه دشمنان از این که بتوانند دین اسلام را از بین ببرند نا امید شوند و دین کامل گردد، و نعمت بر اقامت تمام شود.

یعنی بزرگترین نعمت به امت داده شد و اینک آن دین پسندیده خدا به نقطه اوج خود رسیده و از خطر تحریف برای همیشه بیمه شده است.

مفهوم و معنای این آیه با هیچ روز دیگری از روزهای رسالت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله مطابقت ندارد، مگر با روز غدیر. علامه امینی در کتاب شریف «الغدیر»، جلد ۱، صفحه ۲۱۴، بیش از سی سند از کتاب‌های تفسیر و حدیث اهل سنت برای این مطلب ذکر کرده است که آنان نیز نقل کرده و پذیرفته‌اند که این آیه شریفه در واقعه غدیر خم و پس از خطبه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نازل شده است.

لازم به ذکر است که تعداد زیادی از آیات مهم قرآن در مورد ولایت امیرالمومنین علیه السلام و فرزندان ایشان نازل و تفسیر



شده و پیامبر اکرم ﷺ در ۴۰ جای خطبه غدیرشان به دهها آیه از آن آیات قرآن استناد فرموده‌اند!

البته به یک حساب یک سوّم آیات قرآن در وصف اهل بیت پیامبر ﷺ نازل شده و یک سوّم آن هم در سرزنش دشمنان اهل بیت ﷺ و یک سوّم هم در بیان احکام و عبرت هاست.^۱

به گفته حاکم حسکانی عالم سنی دوست و ده آیه از آیات مهمّ قرآن در وصف اهل بیت پیامبر ﷺ است.^۲

بفرموده پیامبر اکرم ﷺ: هیچ آیه رضایت و خشنودی از طرف خدا نازل نشد مگر اینکه در شأن علی ﷺ می باشد، و هر جای قرآن مؤمنین را خدا ستوده اولین مقصودش علی ﷺ است، و هر آیه مدحی که نازل شده مقصود اصلی علی ﷺ است، و این از ویژگی های منحصر به فرد اوست.^۳

تعدادی از این آیات در سفر حجی که ولایت ابلاغ شد نازل شده است و تعدادی از آنها مانند سوره نصر برای بار دوم در سرزمین متی نازل شده‌اند و بعضی از محققین بیش از سیصد آیه را یافته و تحقیق کرده‌اند که همه در مورد واقعه غدیر است.^۴

۱. تفسیر صافی، ج ۱، مقدمه سوّم ص ۲۴.

۲. شواهد التنزیل، ج ۱ و ۲.

۳. خطبه غدیره پیامبر ﷺ.

۴. به کتاب غدیر در قرآن، قرآن در غدیر، نوشته محمد باقر انصاری، مراجعه کنید.



بیعت گرفتن از مردم برای استمرار امامت از غدیر تا ظهور

با انتصاب الهی امیرالمؤمنین علی (ع) در روز ۱۸ ذی الحجه به امامت، رسول خدا (ص) خطبه‌ای مفصل ایراد نموده و استمرار خط امامت از غدیر تا ظهور را ترسیم نموده و خواستار بیعت، تبعیت و پیروی عموم مسلمین از این صراط مستقیم شدند و ضمن ایراد خطبه فرمودند:

مَعَايِزَ النَّاسِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا عَلِيًّا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَ

الْحُسَيْنَ وَالْحُسَيْنَ وَ الْأَئِمَّةَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ كَلِمَةً طَيِّبَةً

بَاقِيَةً... ای مردم! از خدا بترسید و با تقوا باشید

و با علی (ع) به عنوان امیرالمؤمنین و امام حسن

و حسین و دیگر ائمه اطهار (ع) که کلام پاک و

پایدار خدایند بیعت کنید.

رسول خدا (ص) با معرفی شخصیت بی‌نظیر علی بن

ابی طالب (ع) به عنوان خلیفه بلا فصل و جانشین حقیقی

خاتم الانبیاء از یک سو و نشان دادن خط سیر امامت تا افق

مهدویت با معرفی خاتم الاوصیاء (ع) از دیگر سو خط

امامت را از ابتدا تا انتها ترسیم نمودند.

فرمود: ای مردم! من پیامبر خدا و علی وصی من است،

بدانید و آگاه باشید! آخرین امام از خاندان ما همان «قائم،

مهدی» است. او یاور دین خداست. او انتقام گیرنده

از ستمکاران است. او گشاینده دژهای استوار و ویرانگر

قلعه‌های مستحکم است. او نابودگر تمام مشرکین است.



او منتقم خون‌های به ناحق ریخته شده اولیای خداست. او پشتیبان دین خداست، او کشتیان اقیانوس بی‌پایان علوم و معارف است. او نمایانگر هر شخصیت ارجمند است. او برگزیده خداست. او وارث همه دانش‌هاست و احاطه به همه آن‌ها دارد. او خبر دهنده از خدای عزوجل و مراتب ایمان به اوست.

ای مردم! جمعیت شما بیش از آن است که بتوانید به یکباره و با یک دست با من بیعت کنید و پیمان ببندید. اما خدای عزوجل به من فرمان داده تا از زبان شما اقرار بگیرم و با زبان خود بیعت کنید به آنچه که در مورد علی علیه السلام و کسانی که بعد از او خواهند آمد، آن امامانی که از نسل من و او هستند و من شما را آگاه ساخته بودم که فرزندان من از نسل او هستند و از شما در مورد آنان پیمان گرفتیم.

پس همگی به یک صدا بگویید: شنیدیم آنچه را که از جانب خدای خود و پروردگار ما در باره ولایت و امامت علی علیه السلام و امامانی که از نسل او هستند ابلاغ نمودی و به آن راضی و خشنود هستیم و در برابر آن فرمانبرداریم.

اکنون با دل و جان و زبان و دستان با تو بر قبولی ولایت بیعت می‌کنیم و با تو پیمان می‌بندیم که با این اعتقاد زندگی کنیم و با آن بمیریم...^۱

پس از خطبه، سه روز مردم به تدریج آمدند و با پیامبر صلی الله علیه و آله و علی علیه السلام بیعت نمودند.

۱. خطبه غدیریه.





حدیث منزلت

داستان حضرت موسی و هارون علیهم السلام در قرآن کریم مکتز به صورت گسترده بیان شده است و تمام زوایای این داستان را خداوند متعال بیان کرده است. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله خود و حضرت علی علیه السلام را تشبیه کرده به حضرت هارون و موسی علیهم السلام که به حدیث منزلت معروف است.

از جمله این شباهت‌ها جایگاه حضرت هارون علیه السلام نسبت به حضرت موسی علیه السلام است.

یکی از مناسبت‌هایی که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در آن حدیث منزلت را بیان فرمودند، هنگامی بود که لشکر اسلام از مدینه به سمت تبوک حرکت می‌کرد و پیامبر صلی الله علیه و آله حضرت علی علیه السلام را به عنوان جانشین خود، در مدینه قرار داد. در این هنگام منافقین شروع به شایعه پراکنی کردند که پیامبر صلی الله علیه و آله چون علی علیه السلام را دوست نداشته او را با خود به تبوک نبرده است!

حضرت علی علیه السلام خود را به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله رسانده عرضه داشت منافقین این گونه شایعه کرده‌اند؟! پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله

فرمودند: «الْأَرْضُ أَنْ تُكُونَ مِنِّي مَنزِلَةَ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَيْسَ بَعْدِي نَبِيٌّ» ای علی، تو برای من مانند هارون برای موسی هستی. یعنی تو برادر و وزیر و شریک من هستی و در مدینه به جای من باید کار مرا انجام دهی تا از این سفر برگردم! همچنین پیامبر ﷺ در روز غدیر خم، در ضمن خطبه غدیر، این حدیث را تکرار نموده و این گونه فرمودند:

إِنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ ﷺ أَخِي، وَوَصِيِّي، وَخَلِيفَتِي، وَالْإِمَامُ مِنْ بَعْدِي، الَّذِي مَخَّلَهُ مِنِّي مَخْلَ هَارُونَ مِنْ مُوسَى، إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي، وَهُوَ وَلِيُّكُمْ بَعْدَ اللَّهِ وَرَسُولُهُ؛ علی بن ابی طالب، برادر و وصی و جانشین من و [نیز] امام پس از من است؛ او کسی است که جایگاهش نزد من، همچون جایگاه هارون برای موسی ﷺ است، جز آن که پیامبری پس از من نیست (یعنی او فقط بیعت نبوت ندارد). اقا صاحب اختیار و سرپرست شما پس از خدا و پیامبر خدا است.

نکات:

حضرت موسی ﷺ هارون ﷺ را به عنوان برادر و جانشین و وزیر خود در امر رسالت معرفی کرد. پیامبر اکرم ﷺ نیز از روز اول ابلاغ رسالت خود حضرت علی ﷺ را به جانشینی و وزارت معرفی فرمودند که «يَا أَيُّهَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ



حدیث مؤت | ۶۳ |

هَذَا أَخِي وَوَارِثِي وَوَصِيِّ وَوَزِيرِي وَخَلِيفَتِي فِيكُمْ بَعْدِي...»
یعنی ای فرزندان عبدالمطلب همه بدانید این علی برادر و وارث و وصی و وزیر و خلیفه پس از من است در بین شما. همانطور که برادری و وزارت حضرت هارون علیه السلام به درخواست و دعای حضرت موسی علیه السلام از طرف خدای متعال انجام گرفت در مورد حضرت علی علیه السلام هم مطلب از همین قرار است که به دعای پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و به امر خدا انجام گرفته است! و در موارد زیادی او را برادر خویش در دنیا و آخرت خواندند و پیوسته می فرمودند: «يَا عَلِيُّ أَنْتَ أَخِي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ»^۱. علی جان تو در دنیا و آخرت برادر منی!

آداب مهم روز عید غدیرخیم

یکی از سنت هایی که باید در عید غدیر احمیا شود، نماز عید غدیر است. شایسته است همان گونه که مؤمنین نماز عید فطر و قربان را به جا می آورند، نماز عید غدیر را اقامه کنند. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در عید غدیرخیم ابتدا نماز خواندند و سپس به پا خواسته خطبه ای ایراد فرمودند.

علما و مراجع گذشته شیعه مانند: شیخ مفید، شیخ طوسی، علامه حلی، محقق کرکی، شهید ثانی، مقدس اردبیلی، حاج آقا رضا همدانی و... و عده ای از مراجع فعلی آن نماز را



۱. علل الشرائع، ج ۱، ص ۱۷۰.
۲. کشف الغم، ج ۱، ص ۲۸۱.
۳. تفسیر فخر رازی، ج ۱۱، ص ۲۵.

به عنوان یک سنت ارزشمند نبوی نام برده‌اند و عده زیادی حکم به استحباب آن به صورت جماعت (رجاء) داده‌اند. نماز عید غدیر در رکعت است و پیش از ظهر اقامه می‌شود؛ به این صورت که در رکعت اول بعد از حمد سوره قدر و در رکعت دوم بعد از حمد سوره توحید خوانده می‌شود و بعد از سلام نماز به سجده می‌رویم و صد مرتبه «شکراً لله» می‌گوییم. بعد از آن سراز سجده برداشته می‌گوییم: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدُ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَأَنَّكَ وَاحِدٌ أَحَدٌ صَمَدٌ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ». و باز به سجده رفته و صد مرتبه «الحمد لله» و صد مرتبه «شکراً لله» می‌گوییم. در ثواب این نماز آمده است: کسی که این نماز را بخواند، مانند کسی است که در غدیر خم با پیامبر اکرم ﷺ بیعت کرده، ولایت علی را پذیرفته باشد، و در درجه صادقین خواهد بود....

بقیه آداب روز عید غدیر به طور خلاصه عبارت‌اند از: روزه گرفتن که برابر با صد حج و عمره است و امام صادق (ع) فرمود: روزه روز غدیر معادل شصت ماه روزه داری است. غسل کردن، عقد برادری خواندن با برادران دینی و رفتن به زیارت آن‌ها، لباس نوپوشیدن، هدیه دادن، به چهره دیگران لبخند زدن، تبریک گفتن و بسیار صلوات فرستادن، و از همه مهم‌تر زیارت امیرالمؤمنین (ع) از دور



حدیث منقول [۶۵]

و نزدیک، و گفتن جمله «الحمد لله الَّذِي جَعَلَنَا مِنَ الْمُتَشَكِّكِينَ
بِوَلَايَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْأَئِمَّةِ (عَلَيْهِمُ السَّلَامُ)» در هنگام دید و بازدید
دوستان اهل بیت با یکدیگر.

و یکی دیگر از مهم‌ترین سنت‌هایی که لازم است روز
عید غدیر احیا شود، سنت اطعام و افطار روز غدیر است.
در روایات آمده است: هرکس یک نفر را در این روز اطعام
کند، مانند آن است که تمام انبیاء و اولیاء را اطعام نموده و
صدها هزار نفر را پذیرایی کرده است.^۱ قطعاً برپایی مجالس
غدیر و رعایت این آداب مصداق کامل احیاء امر ولایت
است. امام صادق (ع) در حق کسانی که این امور را توجیه
دارند دست‌هایشان را بلند کرده و دعا نمودند: «رَجِمَ اللَّهُ مَنْ
أَحْيَا أَمْرَنَا. یعنی خدا رحمت کند هر که امر ما را زنده کند»^۲
با چنین کارهایی که خود اهل بیت (ع) دستور داده‌اند
می‌توان بخشی از مظلومیت غدیر و صاحب غدیر را جبران کرد.



۱. مفاتیح الجنان، آداب روز عید غدیر.

۲. الاختصاص، ص ۲۹.



آمدن عذاب الهی بر منکر غدیر

پس از مراسم بیعت گرفتن از مردم برای امیرالمؤمنین علیه السلام در غدیر خم باز هم پیامبر صلی الله علیه و آله فضائل امیرالمؤمنین علیه السلام را بیان می فرمودند تا این که بعضی از منافقین برآشفته شدند. و در این میان حارث بن نعمان قهری با پیامبر درستی کرد و گفت: وقتی تو رسول الله باشی و علی جانشین تو و فاطمه دخترت بهترین زنان عالم و حسن و حسین سید جوانان اهل قریش، پس برای قریش چیزی باقی نگذاشته‌ای!

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: این کار را خدا کرده نه من! حارث گفت: آیا این کار امروز هم از طرف خدا بود، یا از طرف خودت؟

پیامبر صلی الله علیه و آله قسم خوردند و فرمودند: همه این‌ها از طرف خداست. در جواب حارث سخنان کفرآمیزی گفت و پیامبر صلی الله علیه و آله او را به تقوا و توبه دعوت کردند، اما حارث سررا به سوی آسمان بلند کرد و گفت: خدایا، اگر محقّد راست می‌گویدی، سنگی بر ما بیار و اگر دروغ می‌گویدی، عذابی بر او نازل کن!

پیامبر ﷺ فرمودند: یا توبه کن، یا از پیش ما برو. گفت:
راه سومی هم هست و آن این که در امر خلافت برای قریش
نصبی قرار بدهی.

پیامبر ﷺ فرمودند: این کار دست من نیست. حارث
هم گفت: توبه نمی‌کنم، ولی از حضور تومی‌روم! حارث
برخواست و رفت. وقتی از پیامبر ﷺ دور شد، پرنده‌ای در
آسمان ظاهر شد و سنگ ریزه‌ای بر سر او رها کرد که سرش
را سوراخ و از انتهای بدنش خارج شد و ابرسیاهی در آسمان
برقی زد و بدن او را سوزاند. آنگاه این آیه نازل شد:

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ لِّلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ مِّنْ
اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ^۱؛ درخواست کننده‌ای غذایی را که
واقع شدنی است درخواست کرد. آن عذاب که
ویژه کافران است و بازدارنده‌ای ندارد و از طرف
خدایی است که صاحب آسمان‌ها (و درجات)
است!

این جریان به روشنی بیان می‌کند که امامت امری
انتصابی و از طرف خداست؛ مردم و حتی وجود مقدس
پیامبر ﷺ در آن نقشی ندارند. قرآن می‌فرماید:
مَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا؛ آنچه
پیامبر (از طرف خدا) هر چه دستور می‌دهد قبول
کنید و از آنچه نهی می‌کند بپرهیزید.^۲

۱. سوره معارج: آیه ۱.

۲. سوره حشر: آیه ۷.

همچنین می فرماید:

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۖ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ۚ

یعنی پیامبر اکرم ﷺ از روی هوای نفسش چیزی نمی گوید. هرچه بگوید از طرف خداست و بر او وحی شده است. یعنی همه گفتار و کردار و احوالات آن حضرت تحت امر خداست و او پیام آوری صادق و امین است و خود نیز تسلیم امر خداست! و اُفت باید تسلیم او باشند.





عید ادیان آسمانی

عید غدیر، در روایات به عنوان «عید الله الاکبر»، یعنی بزرگ‌ترین عید خدا معرفی شده است. و احادیث زیادی حاکی از آن است که تمام انبیا علیهم‌السلام در هجده ذی الحجه وصی خود را معرفی می‌کردند و از طرف خدای متعال مأمور بودند تا آن روز را عید بگیرند. بنابراین، عید غدیر فقط عید مسلمانان نیست، بلکه عید تمام پیروان ادیان آسمانی است و همه باید این روز را جشن بگیرند و آن را گرامی بدارند. همه انبیاء به جانشینان خود دستور می‌دادند که هجده ذی الحجه را عید گرفته و به احترامش روزه بگیرند. پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمودند: عید غدیر بالاترین عیدهای امت من است.

امام صادق علیه‌السلام فرمودند: خداوند هیچ پیامبری را نفرستاده، مگر این‌که این روز را عید گرفته و حرمت آن را نگه داشته است.

امام رضا علیه‌السلام فرمودند: روز غدیر روز عید اهل بیت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم است. هرکس این روز را عید بگیرد، خداوند

مالش را زیاد می‌کند.

در این روز حضرت موسی علیه السلام، هارون علیه السلام را به عنوان شریک در رسالت برگزید.

در این روز حضرت عیسی علیه السلام جانشینی حضرت شمعون را اعلام کرد.

در این روز حضرت موسی علیه السلام، یوشع بن نون را به عنوان وصی خود تعیین نمود.

در این روز حضرت سلیمان علیه السلام، عاصف بن برخیا را وصی خود قرار داد.

در این روز حضرت آدم علیه السلام خدا را به پنج نور مقدس قسم داد و ثوبه‌اش پذیرفته شد.^۱

در این روز آتش بر حضرت ابراهیم علیه السلام سرد شد و نمرودیان شکست خوردند.

در این روز حضرت موسی علیه السلام بر جادوگران فرعون پیروز شد. پیامبر صلی الله علیه و آله در این روز در میان اصحاب خود عقد برادری اجرا نمود و علی علیه السلام را برادر خویش قرار داد.

کشتی حضرت نوح علیه السلام در این روز بر گوه جودی استقرار یافت^۲ و جالب این که، مراسم عید غدیر که در سال دهم هجری سه روز برگزار شد، با روزهای پایانی سال شمسی و عید نوروز نیز مطابق بوده است.



۱. عوالم، ج ۱۵، ص ۲۲۰-۲۲۰۹.
۲. همان.

سایر مناسبت‌های ۱۸ و ۱۹ ذی الحجة

آغاز حکومت ظاهری امیرالمومنین (ع)

پس از ۲۵ سال که از غدیر خم و اعلام جانشینی امیرالمومنین (ع) گذشت، اکنون در ۱۸ ذی الحجة سال ۳۵ هجری مردم خسته از بی عدالتی و ظلم و تحریف دین و انحراف مسلمین، به خانه امیرالمومنین (ع) هجوم آوردند و با اصرار فراوان با آن حضرت به عنوان خلیفه رسول الله (ص) بیعت نمودند و در نتیجه حکومت ظاهری ایشان نیز در این تاریخ آغاز گردیده است.

نجات کشتی نوح (ع) و توجه به حدیث سفینه

به نقل تاریخ سرانجام کشتی نوح پس از روزها سیر و سفر بر روی آب روز ۱۸ ذی الحجة بر کوه جودی قرار گرفت و تنها هر که درون آن کشتی بود نجات پیدا کرد! بررسی این واقعه و فهمیدن ابعاد آن از این جهت مهم است که پیامبر خدا (ص) نیز مکرر فرمودند جایگاه اهل بیت من در میان ائتم منند کشتی حضرت نوح در امت اوست هر کس به اهل بیت من پیوندد همچون مسافران کشتی حضرت نوح نجات یابد و هر کس تخلف ورزد در دریای گمراهی غرق شود!



ازدواج نور یا نور

مطابق برخی روایات روز عقد حضرت صدیقه طاهره و امیرالمومنین علیه السلام در اول ذی الحجه بوده و آغاز زندگی مشترک این دو گوهر هستی روز ۱۹ ذی الحجه بوده است. هرکس به خواستگاری حضرت زهرا علیها السلام می رفت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرمودند: «امرها علی الله» امر ازدواج حضرت زهرا به دست خداست.^۱ این خبر همه جا منتشر گردید در سال دوم هجری ناگهان مردم متوجه شدند که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله حضرت زهرا علیها السلام را به همسری علی علیه السلام درآورده است؛ پرسیدند یا رسول الله شما می فرمودید امر ازدواج او به دست خداست؟! پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند آری، وحی آمد که «وَوَجَّهَ الْكُوفُ بِالنُّورِ» (نور را به زوجیت نور درآور) یعنی امر شدم تا، زهرا علیها السلام را به همسری علی علیه السلام در آورم.^۲



۱. بحار الانوار ج ۲۳، ص ۱۴۵.

۲. همان، ص ۱۲۳.



ميلاد امام موسی بن جعفر

عده زیادی از مورخین و محدثین ولادت با سعادت امام موسی بن جعفر را در دهه آخر ذی الحجه می دانند نه هفتم صفر! و سال هاست در هفتم صفر که برخی آن را میلاد می گیرند) حوزه های علمیه مجلس سوگواری برای امام حسن مجتبی علیه السلام برگزار می کنند و آن روز را روز شهادت میدانند حتی حرم مظهر امام موسی بن جعفر به همین عنوان سیاه پوش می شود. علاوه ماه صفر ماه سوگواری های پی در پی اهل بیت و ایام اسارت اهل و عیال امام حسین است و فرصت مناسبی برای شادی نیست تا ما بعنوان ولادت آن حضرت در هفتم صفر مراسمی برپا کنیم.

ابویصیر می گوید: با امام صادق از سفر حج بر می گشتیم، در بین راه در منزلی به نام «ابواء» امام صادق خبر ولادت فرزندشان امام موسی بن جعفر را اعلان کرده و اظهار خوشحالی زیادی نمودند. روی این حساب در سال های اخیر صدا و سیما،

تقویم‌ها، و مؤسسات فرهنگی کشور هماهنگ شده و ولادت آن حضرت را بیستم ماه ذی‌الحجّة ثبت کرده‌اند. انشاءالله ما هم با برپایی مجالس جشن و سرور در شب ولادت آن حضرت از هدایای مادی و معنوی آن بزرگوار بهره‌مند شویم و با مهرورزی و ارادت به ایشان مشمول دعاها و خیر آن حضرت باشیم؛ و هفتم صفر را مطابق عده‌ای از روایات و قول جمعی از مؤرخین سالروز شهادت امام حسن مجتبی (علیه السلام) بدانیم و انجام وظیفه کنیم.

با سرمایه محبت می‌توان این قطره‌ها را به دریای بی‌کران آن عباد صالح خدا ملحق کرد. «قطره چون واصل به دریا می‌شود، دریا شود.»





نازل شدن آیه اولی الامر

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله از همه زمینه‌های مساعد برای معرفی حضرت علی علیه السلام استفاده می‌کردند تا حجت برای همگان تمام باشد. در گزارش حدیث بساطت وارد شده است که پس از برگشت امیرالمومنین علیه السلام و بعضی اصحاب از سفر آسمانی به سوی اصحاب کهف آیه اولوالامر نازل شد و این اتفاق در روز ۲۱ ذی الحجة الحرام بوده است خداوند در این آیه می‌فرماید:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا

ای اهل ایمان! از خدا اطاعت کنید و [نیز] از پیامبر و صاحبان امر خودتان [که امامان از اهل بیت‌اند و مانند پیامبر دارای مقام عصمت می‌باشند] اطاعت کنید. و اگر درباره چیزی نزاع داشتید، اگر به خدا و روز قیامت ایمان دارید آن

را [برای فیصله یافتنش] به خدا و پیامبر ارجاع دهید، این [ارجاع دادن] برای شما بهتر و از نظر عاقبت نیکوتر است

نکات آیه اولوالامر:

در این آیه خداوند اطاعت پیامبر و اولوالامرا را در ردیف اطاعت خودش قرار داده است و اطاعت اولوالامرا را هم سنگ با اطاعت از خدا و رسول خدا قرار داده است و چون این اطاعت مطلق است یعنی همه ائمت موظفند بی چون و چرا از اولوالامرا اطاعت کنند! پس باید اولوالامر مانند رسول خدا معصوم باشد در نتیجه اولوالامر فقط شامل دوازده امام از اهل بیت پیامبر ﷺ اجمعین می شود. که عصمت، علم، طهارت و کمالات عالیه ایشان نزد همگان ثابت است.

در ادامه آیه اولوالامر می فرماید: در صورتی که بین شما اختلافی ایجاد شد اگر ایمان به خدا و روز قیامت دارید آن را به خدا و رسول خدا ارجاع دهید! مهمترین مسئله اختلافی بحث خلافت و امامت پس از پیامبر است و در این مسئله باید حتما به خدا و رسولش مراجعه شود و اگر مراجعه شود جز حقانیت اهل بیت ﷺ چیز دیگری به دست نخواهد آمد. از امام صادق ﷺ سوال شد مراد از اولوالامر چه کسانی هستند؟ آیا هر صاحب علم و مقامی را شامل می شود؟ امام



نازل شدن لایه اولی الامر | ۷۹ |

صادق علیه السلام فرمودند خیر بلکه مخصوص ما اهل بیت است.^۱
و همچنین مصادیق اولوالامر را امام رضا علیه السلام مشخص
فرموده اند، از امیرالمومنین سپس امام حسن و امام
حسین علیه السلام تا امام زمان حضرت مهدی علیه السلام نام برده
است.^۲



۱. تفسیر فرات کوفی، ص ۶۰۱.

۲. کافی، ج ۲، ص ۴۱.



واقعۀ هَرشِی و توطئهٔ ترور پیامبر ﷺ

پیامبر اکرم ﷺ سه روز پس از غدیر، یعنی شب بیست و دوم ذی الحجة به سمت مدینه حرکت کردند. متافقیین که آمدن پیامبر اکرم ﷺ را به مدینه برای خود خطرناک می‌دانستند و می‌ترسیدند که مبادا آن حضرت پیام غدیر را در مدینه بازگو کند و راه را بر آنان ببندد، تصمیم گرفتند پیامبر خدا ﷺ را قبل از رسیدن به مدینه به قتل برسانند تا به خیال خود امامت و خلافت را از مسیر خود منحرف سازند. به همین علت در کوه‌های «هرشی»، بین راه مکه و مدینه پنهان شده و در مسیری که باید شتر پیامبر ﷺ از آنجا عبور می‌کرد و دارای پرتگاهی بود قرار گرفتند تا در فرصت مناسب نقشهٔ شوم خود را با رم دادن مرکب پیامبر ﷺ و یا حمله به آن حضرت پیاده کنند. جبرئیل ﷺ نازل شد و به پیامبر ﷺ عرض کرد: چهارده نفر در گردنهٔ هرشی کمین کرده‌اند تا شتر شما را رم بدهند. پیامبر اکرم ﷺ عذۀ ای از نزدیکان را خبر کرده و تدابیر امنیتی را اعمال نمودند.

یکی از یاران مہار شتر حضرت را در دست گرفته و بہ پیش می‌رفت. هنگامی کہ بہ گردنہ‌های کوه ہرشن رسیدند، منافقین سعی کردند با پرتاب سنگ‌ها و ابزارهای خود شتر پیامبر ﷺ را رم بدهند کہ پیامبر اکرم ﷺ نہیب زدند و فرمودند: آرام باش بر تو چیزی نیست. از این رومکب آرام گرفت و بہ راہ خود ادامہ داد.

آنگاہ عشار و حذیفہ شمشیرهای خود را کشیدہ، بہ دنبال منافقین رفتند و آنان با مشاہدہ این شرائط پا بہ فرار گذاشتند اما در آسمان رعد و برقی زدہ شد و چہرہ آن‌ها معلوم گشت و توسط ہمراہان حضرت شناسایی شدند و حضرت نیز ہمہ آنہا را دیدند و شناختند^۱.

وقتی پیامبر اکرم ﷺ وارد مدینہ شد و بہ نماز ایستاد منافقین آمدند و در صف‌های نماز جای گرفتند حضرت پس از نماز رو بہ نمازگزاران نمودہ، فرمودند: بہ خدا قسم شما را می‌شناسم و می‌توانم از بین جمعیت شما را بیرون کشیدہ گردن بزنم! اما می‌ترسم آیندگان بر من عیب بگیرند کہ پیامبر اسلام ﷺ وقتی کارش سرو سامان پیدا کرد اطرافیان خود را گردن زد! در نتیجہ منافقین رسوا و توطئہ آن‌ها خنثی گردید. از آن پس اصحاب حذیفہ را منافق شناس می‌دانستند، اما پیامبر اکرم ﷺ حذیفہ را از افشای منافقین و بردن نام آنان منع کردہ بودند!



۱. تفسیر قمی، ج ۱، ص ۱۷۴.



روز ۲۴ ذی الحجه قبل از سال هفتم هجرت، عبدالله بن سلام با تعدادی از اقوامی که همگی قبیله‌های بودند و به تنگای مسلمان شده بودند، خدمت پیامبر اکرم ﷺ رسیدند. عبدالله بن پیامبر ﷺ گفت: ای پیامبر، حضرت موسی علیه السلام وقتی می‌خواست از دنیا برود، یوشع بن نون را وصی خود قرار داد. شما نیز وصی و جانشین امام بعد از خودتان را برای ما معرفی فرمایید.

در این هنگام جبرئیل علیه السلام نازل شد و این آیه را خدمت رسول خدا عرضه داشت:

اَلْاٰمَنُوْنَ وَالَّذِيْنَ آمَنُوْا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهِۦ وَالَّذِيْنَ آمَنُوْا بِالَّذِيْنَ يَّقِيْمُوْنَ
الصَّلَاةَ وَآتُوْا الزَّكَاةَ وَهُمْ لَا يَكُوْنُوْنَ ؛ صاحب اختیار
و سرپرست شما (مؤمنین) فقط خدا و رسول خدا
و آن مؤمنانی هستند که نماز را به پا می دارند و در
حال رکوع اتفاق می کنند!

پس از دریافت آیه پیامبر ﷺ فرمودند: همه به پا خیزید

۱. سورة مائدة: آیه ۵۵.

تا به سمت مسجد حرکت کنیم. وقتی به مسجد رسیدند، دیدند فقیری از مسجد خارج می‌شود. پیامبر ﷺ پرسیدند: آیا در مسجد کسی به تو چیزی داد؟ فقیر گفت: بلی، این انگشتر را یکی از مؤمنین به من داد!

حضرت سؤال کردند: چه کسی آن را به تو داد؟ عرض کرد: آن مردی که در حال نماز خواندن است. حضرت سؤال کردند: در چه حالتی بود که انگشتر را به تو داد؟ او جواب داد: در حالت رکوع بود. پیامبر اکرم ﷺ تکبیر گفتند و با تکبیر ایشان اهل مسجد تکبیر گفتند. بعد فرمودند: «عَلَىٰ نَبِيِّنَا ابْنِ طَالِبٍ وَلَيْكُمُ بَعْدِي» «علی بن ابی طالب پس از من سرپرست و صاحب اختیار شماست»^۱.

نکات:

۱- بر طبق این آیه است که پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: «عَلَىٰ مِنِّي وَآلَائِهِمِ عَلَىٰ وَهُوَ وَلَيْكُمُ بَعْدِي» یعنی علی از من است و من از علی او بعد از من صاحب اختیار شماست^۲.

۲- در این آیه خداوند با کلمه «إِنَّمَا» ولایت و سرپرستی خلق را در خودش و رسولش و امیرالمؤمنین ﷺ منحصر کرده است. زیرا نشانه‌هایی که در آیه شریفه آمده تنها با علی ﷺ سازگار است.

۳- ولایت خدا و رسول خدا ﷺ و امیر مؤمنان ﷺ در این آیه در یک ردیف قرار گرفته است. یعنی ولایت حضرت

۱. وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۲۷۹.

۲. مسند احمد حنبل، ج ۵، ص ۱۷۱.



علی علیه السلام همان ولایت خدا و ولایت رسول خداست.
 ۴- این آیه نیز خود دلیلی بر عصمت امیرمؤمنان علیه السلام است؛ زیرا ولایت مطلقه و سرپرستی همه امت را برای ایشان اثبات می‌کند؛ و تنها از کسی که معصوم است می‌توان به طور کامل مانند پیروی کردن از خدای متعال پیروی کرد. کلمه «الما» می‌رساند که انتخاب و انتصاب سرپرست امت فقط از طرف خداست و بدون امر خدا هیچ‌کس بر دیگری ولایتی ندارد. چرا که می‌فرماید: این است و جز این نیست که سرپرست شما مؤمنین فقط خدا و رسول خدا و آن مؤمنانی هستند که در حال رکوع زکات داده‌اند و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله مصداق آن را معرفی فرمودند که علی علیه السلام است! شیعه و سنی شأن نزول این آیه را در مورد امیرالمؤمنین علیه السلام ذکر نموده‌اند.^۱ بنابراین، این آیه شریفه نیز دلیل دیگری بر افضلیت، عصمت و ولایت امیرالمؤمنین علیه السلام نسبت به دیگران است.





نازل شدن آیه مباحله

یکی از اعیاد مهم مسلمانان عید بزرگ مباحله است. در این عید بزرگ، خدای متعال مهم‌ترین آیه‌ای که در فضیلت اهل بیت علیهم‌السلام است را نازل فرمود که به آیه مباحله معروف است.

جریان مباحله این‌گونه بود که در سال نهم هجری، پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم به امر خداوند، مردم نجران را به اسلام دعوت کردند و آنان را مختیر نمودند که یا مسلمان شوند، یا مالیات بدهند.

کشیشان و بزرگان مسیحی نجران با یکدیگر مشورت کردند و هشتاد و هشت نفر از نخبگان خود را برای تحقیق به مدینه فرستادند. آنان می‌گفتند: عیسی پسر خداست؛ چون پدر ندارد.

خداوند وحی فرستاد که حضرت آدم علیه‌السلام نه پدر داشت و نه مادر؛ (پس چرا او را فرزند خدا نمی‌دانید؟!); بحث‌های زیادی بین آن‌ها واقع شد و نجرانیان در همه این مباحث شکست خوردند. در آخر پیشنهاد دادند که بیایید مباحله

کنیم، یعنی شما به ما و ما به شما نفرین کنیم تا هرکس باطل است، به عذاب الہی گرفتار و رسوا شود!

در این هنگام آیۃ مباہلہ نازل شد و این پیشنهاد پذیرفته شد و یک روز برای مباہلہ معین گردید، قرآن در این بارہ می فرماید:

فَنَ حَاجَّكَ فِيهِ مِن بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ آبَاءَنَا وَآبَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنفُسَنَا وَأَنفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَل لَّعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ! پس هرکس با تودریارۂ خدا و دین خدا بحث کند، بعد از آن کہ از طرف خدا برای تو علم حاصل شدہ، بہ آن ہا بگو: بیایید ما فرزندانمان را و شما ہم فرزندانان را، ما زن ہایمان و شما ہم زن ہایمان را، ما خودمان را و شما ہم خودتان را دعوت کنید و سپس مباہلہ کنیم و لعنت خدا را بر دروغ گویان قرار دہیم!

روز مباہلہ، یعنی بیست و چہارم ذی الحجہ، پیامبرا کرم ﷺ با امیرالمؤمنین و حضرت زہرا و امام حسن و امام حسین ﷺ برای مباہلہ حاضر شدند و تجرانیان کہ با جمعیت زیادی آمدہ بودند متوجہ شدند کہ پیامبر اکرم ﷺ آن قدر بہ حقانیت خویش اطمینان دارد کہ بہترین و نزدیک ترین عزیزان خود را برای مباہلہ آوردہ است!



از طرفی چهره‌های نورانی آن وجود مقدس و اهل بیتش را که مشاهده کردند، به خود لرزیدند؛ و آثار عذاب الهی را مشاهده کردند و ترسیدند و از میاهله منتصرف شدند، عده‌ای از آنان نیز مسلمان شده و بقیه به دادن جزیه و مالیات راضی شدند و این پیروزی بزرگ مسلمانان بر مسیحیان زبان زد خاص و عام گردید.^۱

در این آیه به اعتراف مقتدران شیعه و سنی، خداوند امام حسن و امام حسین علیهما السلام را فرزندان پیامبر صلی الله علیه و آله معرفی کرده و امیرالمؤمنین علیه السلام را نفس نفیس و جان پاک و شریف پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله معرفی فرموده است. و این فضیلت به فرموده امام رضا علیه السلام بزرگترین فضیلت قرآنی حضرت علی علیه السلام است^۲ و در کتاب‌های اهل سنت هم به عنوان یکی از بزرگترین فضیلت‌های امیرالمؤمنین علی علیه السلام است.^۳ یعنی تمام فضائل پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به جزیمت نبوت برای حضرت علی علیه السلام نیز ثابت است! چنانکه خود آن حضرت مکرر به این مطلب تصریح فرموده‌اند!



۱. نورالثقلین، ج ۱، ص ۳۴۸.

۲. الفصول المختاره شیخ مفید علیه السلام، ج ۱، ص ۱۶؛ بحارالانوار، ج ۱۰، ص ۳۴۰.

۳. تفسیر دُرِّ المکنون، ج ۲، ص ۶۸.



حدیث کساء

ماجرای حدیث کساء به طور متفاوت و در چندین مکان تکرار شده است. یک مورد آن بعد از جریان میاهله، یعنی همان سال نهم هجری، اواخر ماه ذی الحجه است که پیامبر و اهل بیت علیهم السلام در زیر جامه‌ای قرار گرفتند و آیه تطهیر نازل شد. مرتبه دیگر در خانه حضرت زهرا علیها السلام تکرار شد که حضرت زهرا علیها السلام می‌فرمایند: روزی پدرم بر من وارد شده و فرمودند: «احساس ضعف می‌کنم. جامه‌ای برایم بیاور.» آوردم و ایشان خود را پوشانند، درحالی که صورتشان می‌درخشید. اندکی که گذشت فرزندم حسن علیه السلام آمد و سؤال کرد: بوی خوشی به مشام می‌رسد. گفتم: بله، بوی جدّ توست. او رفت و به پیامبر صلی الله علیه و آله سلام کرد و کنار ایشان زیر کساء قرار گرفت. سپس فرزندم حسین علیه السلام آمد و به همان ترتیب او نیز کنار جدّ خود قرار گرفت.

سپس امیرالمؤمنین علیه السلام آمدند و ایشان نیز به زیر کساء رفت. من نیز اجازه گرفته و کنار آن‌ها زیر کساء نشستم. آن‌گاه پیامبر دو طرف کساء را گرفته و به سمت آسمان اشاره کرده و فرمودند: «خدایا، این‌ها اهل بیت من هستند،

گوشت و خون آن‌ها گوشت و خون من است و...»

خداوند فرمود: ای ملانکه، من هستی را نیا فریدم، مگر به خاطر محبت این پنج نفر. جبرئیل پرسید: آن‌ها چه کسانی هستند؟ خداوند فرمود: «هُنَّ فَاطِمَةُ وَ أَبُوهَا وَ بَعْلُهَا وَ بَنُوها؛ فاطمه است و پدر فاطمه، فاطمه است و شوهر فاطمه، فاطمه است و پسران فاطمه».

جبرئیل از خدا و رسول خدا اجازه گرفت و با افتخار وارد کسأه شد و گفت: خداوند می‌فرماید:

إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا خدا اراده قطعی فرموده که شما اهل بیت از هرگونه آلودگی و نقصی به طور کامل پاک و مطهر باشید.

و فرمودند: هرکس این داستان را در محفلی بیان کند، خداوند رحمت و غفران خود را نازل می‌کند. و اگر اندوهگینی در آنجا باشد، اندوه او را برطرف می‌کند و حاجات او را برآورده می‌سازد.

مسندهای این حدیث، مسندهای معتبری است که در جای خود به آن پرداخته شده است و علمای شیعه و سنی بر آن‌ها اعتماد کرده و پیوسته این حدیث را به گونه‌های مختلف نقل کرده‌اند و یادآوری این حدیث را وسیله نزول رحمت الهی می‌دانند.

مرحوم آیت الله بهالدینی و مرحوم آیت الله بهجت پیوسته به قرائت این حدیث سفارش می‌فرمودند.



نازل شدن آیه تطهیر

پیامبر اکرم ﷺ مکرر و به مناسبت‌های مختلف آیه تطهیر را برای مردم قرائت کرده‌اند. مفتیرین، نزول این آیه را در بیست و چهارم ذی الحجه دانسته‌اند. این آیه سند بسیار مهمتی در بیان عصمت و عظمت اهل بیت ﷺ است. خداوند در بخشی از آیه ۳۳ سوره احزاب می‌فرماید:

إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا
خداوند اراده قطعی فرموده که شما اهل بیت از هرگونه آلودگی و نقصی به طور کامل پاک و مطهر باشید.

یعنی شما اهل بیت به اراده و خواست قطعی خدا در عالی‌ترین درجه کمال و طهارت قرار داده شده‌اید.

نکات آیه:

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

يَا عَلِيُّ هَذِهِ آيَةُ نَزَلَتْ فِيكَ وَ فِي سِبْطِكَ وَ الْأَئِمَّةِ مِنْ وَلِيِّكَ؛ ای علی، این آیه در باره تو و دو نوه من حسن و حسین و پیشوایان از فرزندان تو نازل شده است.

۱. کفایه الأثر: ص ۱۵۶.

لفظ «تُرید» و «لِیْذْهَب» و «یُطْهَرُکُمْ» همه صیغه مضارع‌اند و دلالت بر استمرار و دوام این اراده و این کمال و این طهارت از جانب خداوند دارند. کلمه «یطهرکم» بر طهارتی مطلق دلالت می‌کند که از حد فکریهای ما بیرون است. یعنی نهائی ترین درجه پاکی و طهارت!

این آیه دلالت کاملی بر افضلیت اهل بیت علیهم‌السلام نسبت به دیگران دارد. عصمتی که از این آیه اثبات می‌شود، فوق عصمت دیگر انبیاء و اولیاء است؛ زیرا معنایش طهارت کامل از هرگونه آلودگی و نقصی است. یعنی اهل بیت علیهم‌السلام در عالی ترین حد کمال و طهارت و عصمت قرار داده شده‌اند! و مظهر عصمت و عظمت حضرت حق می‌باشند!

خداوند این کرامت را با علم و حکمت بی‌انتهایش فقط به چهارده معصوم علیهم‌السلام عنایت کرده است و در این زمینه هیچ‌کس با آن‌ها شریک نیست؛ نه ملک مقرب و نه نبی مرسل و نه بنده مؤمنی.

و برای آن‌که این آیه شریفه را کسی به نفع دیگران تفسیر و مصادره نکند، پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم دست‌کم شش یا نه ماه هر روز صبح قبل از نماز صبح مقابل در خانه حضرت علی علیه‌السلام و حضرت زهرا علیها‌السلام می‌ایستاد و دستانش را به دو طرف در خانه قرار می‌داد و آیه تطهیر را قرائت می‌کرد و می‌فرمود: «الْفَلَاحُ زَجَمَکُمُ اللهُ» (یعنی آماده برپایی نماز شوید ای خاندان عصمت و طهارت!) تا همه بدانند این آیه شریفه در حق اهل این خانه نازل شده است.



۱. تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص ۴۱۰.



نازل شدن سوره «هل ائی»

در سال ششم هجری، امام حسن و امام حسین علیهما السلام بیمار می‌شوند. پیامبر صلی الله علیه و آله با جمعی از اصحاب از امام حسن و امام حسین علیهما السلام عیادت می‌کنند و به امیرالمؤمنین علیه السلام می‌فرمایند: اگر برای فرزندانت نذری کنی، خداوند آن‌ها را شفا خواهد داد.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: سه روز برای شفای آن‌ها روزه خواهم گرفت. حضرت زهرا علیها السلام نیز همان نذر را نیت کردند. امام حسن و امام حسین علیهما السلام و فضیله خادمه نیز گفتند: ما هم سه روز، روزه خواهیم گرفت. چیزی نگذشت که خداوند آنان را شفا داد و آن‌ها شروع به روزه گرفتن کردند.

حضرت علی علیه السلام از یکی از همسایگان مقداری جو قرض گرفتند و حضرت زهرا علیها السلام با دست خود یک سوم آن جوها را آرد کردند. و آردها را خمیر کرده و پنج قرص نان پخته و برای افطار در سفره قرار دادند.

هنگام افطار مسکینی در خانه رازد و تقاضای کمک کرد. آنان یکی پس از دیگری نان‌های خود را به مسکین دادند و

تنها با آب افطار کردند.

روز دهم حضرت زهرا علیها السلام یک سوم دیگر از آردها را خمیر کرده و نان پختند. هنگام افطار یتیمی به در خانه ایشان آمد و تقاضای کمک کرد. حضرات نان‌ها را به یتیم دادند و خود با آب افطار کردند.

روز سوم نیز همان اتفاقات افتاد و هنگام افطار اسیری آمد و همان تقاضا را کرد و آنان تنها غذای خود یعنی همان نان‌ها را به او دادند و باز با آب افطار نمودند!

پس از آن سه روز یعنی روز ۲۵ ذی‌الحیجة حضرت علی علیه السلام همراه با امام حسن و امام حسین علیهم السلام پس از آن سه روز در حالی که آنان از گرسنگی می‌لرزیدند، خدمت پیامبر صلی الله علیه و آله رسیدند.^۱ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: برای من سخت است که شما را به این حالت ببینم. آنگاه پیامبر با آنان همراه شده به خانه ایشان رفتند و دیدند حضرت زهرا علیها السلام که چشمانش از گرسنگی فرو رفته بود در محراب عبادت ایستاده است!

پیامبر صلی الله علیه و آله ایشان را مورد محبت قرار دادند. آنگاه جبرئیل نازل شد و به پیامبر اکرم از طرف خدا با داشتن چنین خاندانی تبریک گفت؛ و آیات سوره «دھر» (که نام دیگر آن سوره «انسان» و نام سومش سوره «هل ائی» است) را تقدیم پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نمود و برایش قرائت کرد و آنگاه ظرفی



۱. بحارالأنوار ج ۳۵، ص ۲۴۲.

«نازل شدن سوره «هل ای» ۹۷|

پُر از غذای بهشتی از آسمان برای ایشان آورده شد و آن‌ها میل کردند! علامه امینی در التذکیر این حدیث را به قول ۳۴ نفر از علمای معروف اهل سنت مستند فرموده است!^۱ خدای متعال در این سوره از اهل بیت علیهم السلام بسیار تجلیل و تعریف نموده و از آنان با عنوان ابرار، یعنی خوبان خدا و عباد الله، یعنی بندگان خالص خدا یاد کرده است و مخالفین ایشان را کافر نامیده و از کار با اخلاص و پرزحمت ایشان بسیار تمجید نموده و همه نعمت‌های بهشتی و مقامات رفیع آن را به اهل بیت علیهم السلام وعده داده است. همه مفتیرین شیعه و جمع زیادی از مفتیرین اهل سنت معترفند که هجده آیه این سوره مبارکه بلکه بیشتر آیات آن در مدینه و درباره این واقعه و در حق اهل بیت علیهم السلام نازل شده است.^۲

شایسته است در این ایام به شرح و تفسیر این آیات شریفه پرداخته شود انشاء الله.

در این جزوه بنا بر اختصار بوده و لازم است برای دریافت معارف عالیه این مباحث به منابع اصلی مراجعه شود.

والسلام علیکم وعلی جمع عباد الله الصالحین!

قم المقدسه

سید صادق میرشفیعی

۱. تفسیر عیاشی: ج ۱، ص ۱۷۲؛ التذکیر: ج ۳، ص ۱۰۷ تا ۱۱۱.

۲. به شواهد التنزیل حاکم حسکائی مراجعه شود؛ در المثنوی: تفسیر کشف.





| * |

پرستنامه

الف- علت بسته نشدن درب خانه امیرالمؤمنین و حضرت زهرا علیها السلام در ماجرای سد الأبواب چه بود؟

۱) امر خدا این بود.

۲) ایشان نفس و جان پیامبر صلی الله علیه و آله بودند.

۳) گزینه ۱ و ۲ صحیح است.

ب - موضوع پیمان نامه منافقان چه بود و پیامبر صلی الله علیه و آله آن را چه نامید؟

۱) غصب خلافت - صحیفه ملعونه

۲) پیمان صلح با مشرکان - صحیفه ملعونه

۳) غصب خلافت - شجره خبیثه

ج- چرا پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله حضرت علی علیه السلام را مأمور ابلاغ سوره براءت نمودند؟

۱) به خاطر پیشنهاد اصحاب

۲) این کار جزء رسالت پیامبر ص بود و به امر خدا باید باخودشان انجام میدادند یا کسی که مانند ایشان باشد

۳) گزینه ۱ و ۲ صحیح است

د - طبق کدام آیه شریفه پیامبر خدا ﷺ فدک را به حضرت زهرا علیها السلام بخشیدند ؟

(۱) «قل لا أسئلكم عليه أجرأ إلا المودة فی القربی» (شوری ۲۳)

(۲) «وأت ذی القربی حقه» (اسراء ۲۶)

(۳) آیه ولایت (۵۵ مائده)

هـ - روز ۱۵ ذی الحجة ولادت کدام امام است ؟ دواثر گرانهای ایشان چیست ؟

(۱) امام هادی علیه السلام زیارت جامعه کبیره و زیارت غدیریه

(۲) امام کاظم علیه السلام زیارت جامعه کبیره و زیارت امین الله

(۳) امام باقر علیه السلام زیارت عاشورا و زیارت غدیریه

و - حضرت زهرا علیها السلام در پاسخ به این سؤال چه فرمودند ؟ (آیا

پدرتان درباره ولایت علی علیه السلام چیزی فرمودند ؟)

(۱) فرمودند: چه زود کینه و نفاق خود را آشکار کردید.

(۲) فرمودند: شگفتا آیا فراموش کردید غدیر خم را ؟

(۳) گزینه ۱ و ۲ صحیح است

ز - دعای حضرت رسول صلی الله علیه و آله در ۱۷ ذی الحجة در حق

امیرالمؤمنین علیه السلام چه بود ؟ و کدام آیه نازل شد ؟

(۱) پروردگارا یاری کن علی را - آیه محبت

(۲) پروردگارا محبت علی علیه السلام را در دل مؤمنان و هیبت او را

در دل منافقان قرار ده - آیه محبت

(۳) پروردگارا علی و شیعیانش را رستگار کن - آیه تطهیر



ح- چرا خداوند به تمام پیامبران دستور داده روز ۱۸ ذی الحجة را عید بگیرند؟

- (۱) چون این روز بزرگ ترین عید خداوند است (عید الله الأكبر)
- (۲) چون در این روز تمام پیامبران الهی مأمور ابلاغ و معرفی وصی و جانشین خود شدند
- (۳) گزینه ۱ و ۲ صحیح است

ط- چرا مصداق «أولی الأمر» در آیه شریفه ، فقط اهل بیت علیهم السلام هستند؟

- (۱) چون واژه أولی الأمر هم ردیف خدا و رسول آمده است؛ و تنها شامل معصومین علیهم السلام می شود.
- (۲) چون اطاعت خدا و رسولش و اولی الامر به یک میزان واجب شده؛ و کسی جز ۱۲ امام شایستگی چنین جایگاهی ندارد.
- (۳) گزینه ۱ و ۲ صحیح است.

ی- آیه ولایت در شأن چه کسی نازل شد؟ و در چه روزی؟

- (۱) اهل بیت علیهم السلام ۲۴ ذی الحجة
- (۲) امیرالمؤمنین علی علیه السلام ۲۴ ذی الحجة
- (۳) امیرالمؤمنین علی علیه السلام ۱۸ ذی الحجة

ک- به فرموده امام رضا علیه السلام بزرگترین فضیلت قرآنی امیرالمؤمنین علیه السلام چیست؟

- (۱) آیه ولایت
- (۲) آیه مباحله
- (۳) آیه تطهیر



[۱۰۲] ماه ولایت (آشنایی با ایام غدیریہ)

- ل - پیامبر اکرم ﷺ چگونه مصداق آیه تطہیر را تعیین کردند؟
(۱) آن حضرت بین ۶ تا ۹ ماه قبل از ہرمناز بردرب خانہ امیر المؤمنین ع می ایستادند و خطاب بہ اہل خانہ آیہ تطہیر را می خواندند.
(۲) کسای خویش را بر حضرت علی، حضرت زہرا و امام حسن و امام حسین ع انداختند و فرمودند: خدایا اہل بیت ع من این ہا ہستند.
(۳) گزینہ ۱ و ۲ صحیح است.



نحوہ شرکت در مسابقہ: عدد ۱۲ رقمی بہ دست آمدہ را بدون هیچ علامت و نشانہ ای، بہ سامانہ ۳۰۰۴۱۳۵ ارسال فرمایید.
مہلت ارسال: تا تاریخ ۲۵ ذی الحجہ (روز پایانی ایام غدیریہ) مصادف با ۱۵ شہریور ۱۳۹۷
قرعہ کشی مسابقہ: ۲۷ ذی الحجہ مصادف با ۱۷ شہریور ۱۳۹۷

ردیف	ک	ی	ط	ج	ر	و	ہ	ز	ح	ب	الف
کرنہ صحیح											

عدد ۱۲ رقمی بہ دست آمدہ را تا سامانہ ۳۰۰۴۱۳۵ ارسال فرمایید (از وجہ بہ راستی)